

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA EVROPSKÉ INTEGRACE

Vybrané aspekty mezinárodní ochrany práv dětí
Selected Aspects of International Child Rights Protection

Student:	Jana Podzemná
Vedoucí bakalářské práce:	Ing. Eva Kovářová

Ostrava 2011

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra evropské integrace

Zadání bakalářské práce

Student: **Jana Podzemná**
Studijní program: B6202 Hospodářská politika a správa
Studijní obor: 6210R004 Eurospráva
Specializace: 00 Eurospráva
Téma: Vybrané aspekty mezinárodní ochrany práv dětí
Selected Aspects of International Child Rights Protection

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
  2. Mezinárodní ochrana práv dětí
  3. Mezinárodní organizace a práva dětí
  4. Porušování práv dětí ve světě
  5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

KOVAŘÍK, J. a kol. *Dětská práva, právní povědomí, participace dětí a sociální služby*. 1. vyd. České Budějovice: Zdravotně sociální fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, 2001. 222 s. ISBN 80-7040-531-7.
KRAUSOVÁ, L.; NOVOTNÁ, V. *Sociálně-právní ochrana dětí*. 1. vyd. Praha: ASPI, 2006. 228 s. ISBN 80-7357-214-1.
ZOUBEK, V. *Lidská práva: globalizace – bezpečnost*. 2. upr. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 461 s. ISBN 978-80-7380-103-8.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Eva Kovářová**

Datum zadání: 26.11.2010

Datum odevzdání: 11.05.2011

doc. Ing. Karel Skokan, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou práci, včetně příloh, vypracovala samostatně. Přílohy č. 1 a 3, dané mi k dispozici, jsem samostatně doplnila.

V Ostravě dne 6. 5. 2011

.....

Chtěla bych tímto poděkovat vedoucí své bakalářské práce Ing. Evě Kovářové za vstřícný přístup, cenné rady a připomínky, které mi pomohly při zpracování této bakalářské práce.

OBSAH

1	ÚVOD	3
2	MEZINÁRODNÍ OCHRANA PRÁV DĚTÍ	5
2.1	Vymezení pojmu lidská práva	5
2.2	Mezinárodní ochrana lidských práv	7
2.3	Evropská a regionální ochrana lidských práv	8
2.4	Století dítěte.....	12
2.5	Vymezení pojmu dítě	14
2.6	Úmluva o právech dítěte.....	14
2.7	Ochrana dětí v ČR	17
2.8	Ochrana dětí v EU	18
3	MEZINÁRODNÍ ORGANIZACE A PRÁVA DĚTÍ	21
3.1	Mezinárodní vládní organizace na ochranu dětských práv	22
3.1.1	Organizace spojených národů (OSN).....	22
3.1.2	Dětský fond OSN (UNICEF)	23
3.1.3	Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu (UNESCO)	26
3.1.4	Společný program OSN pro HIV/AIDS (UNAIDS)	27
3.1.5	Světová zdravotnická organizace (WHO)	28
3.1.6	Světová organizace pro výživu a zemědělství (FAO)	30
3.1.7	Mezinárodní organizace práce (ILO)	31
3.2	Mezinárodní nevládní organizace na ochranu dětských práv.....	33
3.2.1	Invisible children	34
3.2.2	The International Save the Children Alliance (ISCA).....	35
3.2.3	Deference for Children International (DCI)	36
3.3	Ostatní organizace na ochranu práv dětí v ČR	38
3.4	EU a systém ochrany dětských práv.....	39
4	PORUŠOVÁNÍ PRÁV DĚTÍ VE SVĚTĚ	41
4.1	Hlad, podvýživa a krnění.....	42

4.2	HIV/AIDS a jiné nemoci	45
4.3	Vzdělávání.....	48
4.4	Dětská práce	50
4.5	Dětsí vojáci.....	55
4.6	Porušování dětských práv v EU	59
4.7	Možnosti zlepšení – Rozvojové cíle tisíciletí.....	60
4.8	Výsledky mezinárodní ochrany práv dětí.....	61
5	ZÁVĚR.....	64
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	67
	SEZNAM ZKRATEK	
	SEZNAM TABULEK, GRAFŮ A SCHÉMAT	
	PROHLÁENÍ O VYUŽITÍ VÝSLEDKŮ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	
	SEZNAM PŘÍLOH	
	PŘÍLOHY	

1 ÚVOD

Ve všech zemích světa jsou patrné rozdíly v úrovni rozvoje i podmínkách pro život. Míra rozvinutosti země má přímý dopad na život jejích obyvatel. V současném globalizovaném světě, na počátku 21. století, je možno se stále, především v méně rozvinutých zemích (převážně rozvojových zemích) setkávat s problémy představující příčiny i důsledky chudoby. Pozorovat lze život obyvatel se špatnými hygienickými podmínkami, nedostatečnými zdravotními službami, šířením nemocí, nedostatkem potravin, nedostatkem pitné vody i nedostatkem vzdělání.

Všechny tyto faktory mají vliv nejenom na dospělé obyvatelé zemí, ale také na děti. Ovlivňují jejich rozvoj, růst i vývoj. Mnoho dětí umírá na následky nedostatečné péče, podvýživy, v důsledku nemoci a jejich život komplikují také další problémy zapříčiněné špatnými životními podmínkami. Většina dětí, kterým se podaří přežít první roky svého života, jsou poté vystaveny riziku dětské práce. Tyto problémy se nevyhýbají ani dětem ve vyspělých zemích světa. Jejich rozsah je většinou rozdílný, nikoliv však méně závažný. Ve vyspělých zemích děti ohrožuje možnost únosu jedním z rodičů, sexuálního zneužívání i týrání.

Děti jsou více zranitelné a lehce zneužitelné, dokonce často bezbranné, a proto potřebují zvýšenou ochranu než dospělí lidé. Problémy, kterým musí děti čelit, se netýkají pouze určitých zemí, ale celého světa. Neustále se hovoří o porušování lidských práv a nutnosti jejich ochrany, ale na dětská práva se pozapomíná. Jejich práva jsou stejně důležitá, jako práva každé lidské bytosti. Vždyť děti představují naši budoucnost.

V minulosti se mezinárodní společenství snažilo o právní zakotvení dětských práv a zvýšení povědomí o této problematice. I přes snahu mnoha mezinárodních organizací, vlád jednotlivých států i dalších subjektů pracujících na zlepšení životních podmínek dětí a ochraně jejich práv, stále dochází každodenně na celém světě k jejich porušování.

Cílem této práce je vymezit problematiku ochrany dětských práv, popsat systém fungování organizací, které se zabývají touto problematikou a možnostmi zlepšení ochrany dětských práv a analyzovat vybrané oblasti porušování dětských práv.

Bakalářská práce se skládá z pěti kapitol, přičemž první kapitola je úvod. Druhá kapitola je zaměřena na historii a mezinárodní snahu v oblasti ochrany dětských práv. Rozebírá postavení dětských práv na úrovni lidských práv a systémy ochrany lidských práv v jednotlivých regionech světa. Za historicky nejvýznamnější milník je považováno vydání Úmluvy o právech dítěte z roku 1989, která jasně vymezuje pojem dítě i nutnost jednat v nejlepším zájmu dítěte. Větší pozornost je věnována ochraně dětských práv v České republice i Evropské unii.

Jednotlivé mezinárodní vládní i nevládní organizace zabývající se vybranými aspekty porušování dětských práv tvoří náplň třetí kapitoly. Nejvýznamnější roli plní Organizace spojených národů a její jednotlivé programy, specializované agentury a fondy. Za jeden z nejdůležitějších je považován UNICEF, který je zaměřen zvláště na děti. Spolupráce a propojenost jednotlivých organizací přináší jistý přínos k dosažení přesného zaměření pomoci a umožňuje zlepšení situace mnoha milionů dětí po celém světě.

Čtvrtá kapitola je zaměřená na analýzu vybraných aspektů porušování dětských práv v rozvojových i vyspělých zemích. Děti se v současnosti potýkají s podvýživou, hladem, nízkou porodní váhou, HIV/AIDS a dalšími nemocemi, nedostatkem vzdělání, sexuálním zneužíváním, dětskou prací a jsou také ohroženy ozbrojenými konflikty. Všechny tyto problémy způsobují fyzické i psychické problémy, postižení a v mnoha případech také smrt dětí. Pátá kapitola bakalářské práce je závěr.

2 MEZINÁRODNÍ OCHRANA PRÁV DĚTÍ

Většina států se snaží o ochranu práv dětí a také všech svých obyvatel pomocí vnitrostátních norem a kontroly jejich dodržování. Postupem času však bylo zapotřebí zahájení spolupráce na mezinárodní úrovni.

Subjekty na mezinárodní úrovni jsou sice mnohem různorodější, ale rozsah jejich působnosti zasahuje větší počet obyvatel a tím vzniká větší šance na dosažení stanovených cílů a možností změny (odstranění chudoby, nedostatečné výživy, kojenecké úmrtnosti, dětských vojáků, sexuálního vykořisťování, dětské práce atd.).

Velice důležitá je v tomto směru harmonizace, spolupráce jednotlivých států na ochranu práv dětí, snaha hledat kompromisy při vyjednávání a ochota pomoci státům, které mají s dodržováním lidských a dětských práv problémy.

2.1 Vymezení pojmu lidská práva

Práva dětí jako lidských bytostí tvoří součást základních lidských práv. Nalézt původ lidských práv je obtížné, tvoří věčný námět mnoha filosofických proudů a stávají se předmětem zkoumání různých disciplín. Jejich vznik je spojován s myšlenkovými a náboženskými proudy v minulosti, současnosti i budoucnosti. Jejich vymezení a dodržování je součástí doktrín a pramenů práva (vnitrostátního a mezinárodního).

Přesné vymezení a chápání pojmu lidských práv se značně liší v závislosti na jednotlivých autorech a také perspektivách nahlížení. Jen knižních publikací na toto téma vychází každý rok několik stovek. Většina autorů se shodne, že lidská práva a jejich dodržování v současnosti vytváří základní prvky každé demokratické společnosti.

Lidská práva jsou práva, která neodmyslitelně náleží každé lidské bytosti. Francouzský právní vědec Frédéric Sudre zkoumá definici lidských práv ze tří rovin (právní, politické a filosofické) uspořádaných schematicky v podobě pyramidy, ve které tvoří základnu filosofická rovina. Uvnitř filosofické a politické roviny existují určité návrhy, jejichž množství se snižuje s přibližováním se vrcholu pyramidy. Do právní roviny tak pronikne jeden vyjednaný koncept (Sudre, 1999, s. 11-12, citováno in Smekal, 2009).

Obecně je možno říci, že lidská práva jsou práva a oprávnění jednotlivce založené na attributech lidské osobnosti, zajišťující zachování živých jedinců za použití institucionálních záruk.

Z pohledu do historie lidských práv je zřejmé, jak se měnilo pojetí toho, kdo byl považován za lidskou bytost. Od bílého člověka mužského pohlaví (kolonie a otroctví) se lidská práva postupně rozšiřovala na jiné barvy pleti (práva černochů), na druhé pohlaví (volební práva žen) a také na děti (Kovařík et al., 2001).

Řada teorií spatřuje původ lidských práv především v náboženství a filosofii. Lidská práva jsou chápána jako práva vrozená a přirozená, dána jedinci od Boha. Proti teorii přirozených práv se ohradilo množství kritiků v čele s britským politikem Edmundem Burke. Úplně neodmítl tuto teorii, avšak vystupuje proti univerzalizmu, jenž nezohledňuje národní a kulturní diverzitu (Edmunson, 2004, s. 42-46, Cranston, 1990, s. 18, citováno in Smekal, 2009).

Ke kritikům se řadí také Karel Marx, podle něj koncepce přirozených práv podporovala pouze zájmy buržoazie a upozorňoval, že podporou práv individuů roste nerovnost. Koncepce přirozených práv podle Marxe ignoruje význam práce, produkce a bohatství pro lidské dobro (Campbell, 2006, s. 8, Minogue, 1990, s. 11- 13, citováno in Smekal, 2009, s. 52).

Od druhé poloviny 20. století se vrací stará myšlenka přirozených lidských práv člověka především díky přijímaným normám na mezinárodní úrovni s univerzální platností. Rozdíl mezi původním pojetím přirozených práv v 17. století a v období po druhé světové válce je v zaměření na člověka s právy vždy a všude, nikoliv zajištění svobody člověka uvnitř státu.

V průběhu let se zaměření lidských práv měnilo, což umožňuje rozdělit lidská práva do tzv. generací. Zejména v 17. a 18. století se prosazovala práva občanská a politická, které jsou považována za práva první generace. Práva sociální, hospodářská a kulturní představují práva druhé generace a třetí generaci tvoří tzv. práva solidarity, které reagují na potíže moderního světa.

2.2 Mezinárodní ochrana lidských práv

Za historicky první právní dokument zabývající se problematikou lidských práv je považována anglická Magna Charta Libertatum (Velká listina svobod) z roku 1215, která omezovala moc panovníka.

Důležité mezníky ve vývoji ochrany lidských práv představují dokumenty:

- Anglická Listina práv (1689)
- Deklarace nezávislosti USA (1776)
- Ústava USA (1787)
- Francouzská deklarace práv člověka a občana (1789)

Na mezinárodní úrovni je za největší milník v historii ochrany lidských práv považována Všeobecná deklarace lidských práv¹ z roku 1948 přijatá Valným shromážděním OSN. Důvodem vzniku byly úděsné aktivity během druhé světové války a potřeba etického kodexu proti diskriminaci a násilí.

Její zásadní hodnota spočívá v univerzálnosti, představuje první mezinárodní dokument, který se zabývá právy a svobodami člověka bez ohledu na pohlaví, rasu, barvu, jazyk nebo náboženství.

Z preambule Všeobecné deklarace lidských práv vyplývá, že „uznání přirozené důstojnosti a rovných a nezcizitelných práv všech členů rodiny je základem svobody, spravedlnosti a míru na světě. Je nutné, aby lidská práva byla chráněna zákonem. Je nutné podporovat rozvoj přátelských vztahů mezi národy.“ (OSN, 1948)

Všeobecná deklarace lidských práv se skládá z 30 článků. Obsahuje například ustanovení týkající se svobody a rovnosti lidí - „všichni lidé rodí se svobodní a sobě rovni co do důstojnosti a práv. Jsou nadáni rozumem a svědomím a mají spolu jednat v duchu bratrství“ (článek 1), zakazuje otroctví - „nikdo nesmí být držet v otroctví nebo nevolnictví“ (článek 4), podporuje rodinu jako přirozenou jednotku společnosti - „Muži a ženy, jakmile

---

¹ Během hlasování o přijetí deklarace, dne 10. prosince 1948 Valným shromážděním, se pouze 8 zemí zdrželo hlasování, zbylých 48 zemí vyjádřilo svůj souhlas.

dosáhnou plnoletosti, mají právo, bez jakéhokoli omezení z důvodů příslušnosti rasové, národnostní nebo náboženské, uzavřít sňatek a založit rodinu. Pokud jde o manželství, mají za jeho trvání i při jeho rozvázání stejná práva.“ (článek 16)

V roce 1966 byla Deklarace doplněna Mezinárodním paktem o hospodářských, sociálních a kulturních právech (vstoupil v platnost 3. ledna 1976) a Mezinárodním paktem o občanských a politických právech (vstoupil v platnost 23. března 1976).

U příležitosti 60. výročí Všeobecné deklarace lidských se generální tajemník OSN Ban Ki-Moon vyjádřil k důležitosti Deklarace v současnosti:

„Výzvy současného světa jsou podobně skličující jako ty, jimž čelili ti, kteří připravovali text Deklarace. Potýkáme se s potravinovou a finanční krizí. Lidstvo pokračuje v atacích na životní prostředí planety. V celé řadě zemí panuje politická represe. A jak tomu bylo vždy v dějinách, největším útrapám a zneužívání jsou vystaveni nejzranitelnější lidé.

Ti šťastnější z nás, kteří se nepotýkáme s následky katastrof, chudoby či nestability, nesmíme nad tímto stavem zavírat oči. Násobící se důsledky zneužívání a lhostejnosti mohou nakonec zachvátit celou planetu.

Lidská práva, a především jejich porušování, musí být svorníkem celosvětové solidarity.“ (OSN, 2008)

2.3 Evropská a regionální ochrana lidských práv

Všeobecná deklarace lidských práv a další právní dokumenty OSN, jsou považovány za hlavní stimul ke vzniku regionálních dohod, jakými jsou například Evropská úmluva o lidských právech, Americká úmluva o lidských právech a Africká charta lidských práv a práv národů.

Nejvyspělejší regionální systémy ochrany lidských práv se nacházejí v Evropě. Jsou představovány dokumenty vytvořenými Radou Evropy (RE). Systém ochrany lidských práv je

založen na dvou základních dokumentech: Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a svobod (1950) a Evropské sociální chartě (1961)².

Evropská úmluva o lidských právech byla vytvořena RE s cílem „dosažení užší evropské jednoty, prosazování a uskutečňování principů skutečné demokracie a lidských práv, založených na osobní a politické svobodě a vládě práva“ (Šturma, 2010, s. 31).

V důsledku potřeby sjednocení základních práv na úrovni Unie v jediném dokumentu je v roce 2000 deklarována Listina základních práv EU (někdy nazývaná Charta základních práv EU). Představuje dokument sumarizující práva občana EU. Vychází ze smluv Společenství a mezinárodních smluv (Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a svobod a Evropské sociální charty). Je založena také na ústavních tradicích členských států a vydaných deklarací Evropského parlamentu. Po ratifikaci Lisabonské smlouvy se právně nezávazná Listina základních práv EU stala součástí primárního práva EU (Euroskop, 2011).

Největší zásluhy za ochranu lidských práv na americkém kontinentě si připisuje Organizace amerických národů (Organization of American States – OAS). Tato regionální organizace se stala nástupkyní Mezinárodní unie amerických republik z roku 1890. Základní dokument představuje Charta OAS (1948), která však problematice lidských práv věnovala jen málo ustanovení.

Na konferenci amerických států v Bogotě dne 30. 4. 1948 byla společně s Chartou OAS přijata Americká deklarace práv a povinností člověka. Představuje jeden z nejstarších dokumentů zabývajících se problematikou lidských práv. Americká deklarace se skládá ze dvou kapitol, z nichž první obsahuje práva a druhá povinnosti. V první kapitole zahrnuje všechna práva bez rozlišení na občansko-politická, hospodářská, kulturní a sociální.

Další základní dokument Americká úmluva o lidských právech z roku 1969 vznikl v době, kdy již existovaly Mezinárodní pakt o občanských a politických právech z roku 1966 a na evropském kontinentě Evropská úmluva z roku 1950. Pro vznik Americké úmluvy tak

---

² ČR ratifikovala Evropskou sociální chartu v roce 1999. Rozšíření sociálních práv přinesla Revidovaná Evropská sociální charta (1996).

představovaly vzor. Právní závaznost Americké úmluvy doposud zavazuje pouze 25 z 35 členských států OAS, které ji podepsaly a ratifikovaly (Šturma, 2010).

Na Africkém kontinentě je ochrana lidských práv spojena s Organizací africké jednoty (OAJ), jejímž členem se postupně staly všechny africké státy s výjimkou Maroka. Problematicke lidských práv se začala věnovat až v roce 1979, kdy Shromáždění hlav států a vlád členských států rozhodlo o přípravě Africké charty práv člověka a národů³³, nazývána Banjulská charta.

Na Africkou chartu navázaly další smlouvy, které doplnily ochranu některých skupin obyvatelstva, jako např. Africká charta o právech a blahu dítěte, která vstoupila v platnost dne 29. 11. 1999 a ratifikovalo ji 32 členských států Africké Unie. Představuje regionální obdobu Úmluvy o právech dítěte (1989). Cílem je posílit ochranu nejlepšího zájmu dítěte, ochranu práv kulturních, občansko-politických, hospodářských, sociálních, ale také postavení dětí jako uprchlíků a ochranu dětí v ozbrojeném konfliktu.

Evropské, americké i africké systémy na ochranu lidských práv mají dlouholetou historii. Ve světě se však objevují další regionální systémy ochrany lidských práv, které mají problémy s reálným fungováním či jiné problémy.

V roce 2004 byla Ligou arabských států (LAS) přijata Arabská charta lidských práv prosazující nábožensko-ideologické základy. „Odvolává se na víru arabského národa, který bojuje za svou svobodu a hájí právo národů na sebeurčení, ale také odsuzuje všechny formy rasismu a Sionismu, jež představují porušení lidských práv a ohrožení mezinárodního míru a bezpečnosti“. (Šturma, 2010, s. 85)

Za největší odlišnost od mezinárodních standardů je považován čl. 5 zahrnující právo na život, které je však limitováno možností uložit trest smrti. Omezuje se však na nejzávažnější trestné činy (čl. 6). Obsahem čl. 7 je trest smrti, který nesmí být uložen osobám mladším 18 let, ledaže to stanoví zákon platný v době spáchání činu, ani těhotné ženě nebo kojící matce do dvou let od porodu (Šturma, 2010).

---

³³ Byla přijata v červnu 1981, v platnost vstoupila o pět let později 21. 10. 1986

Od všech lidsko-právních dokumentů se nejvíce diferencují Káhirská deklarace o lidských právech v Islámu (1990) a Všeobecná islámská deklarace lidských práv⁴ (1981). Odlišnosti vycházejí z pojetí, že sám Bůh je zdrojem všech lidských práv. Zaměřují se na muslimy, nikoliv na státy a práva jsou limitována omezeními vyplývajícími z islámského práva šaría⁵.

Úmluva Společenství nezávislých států o lidských právech a základních svobodách představuje jeden z novějších listinných instrumentů. Byla přijatá 26. 5. 1995 (vstoupila v platnost 11. 8. 1998) podepsáním sedmi z tehdejších dvanácti zemí SNS.

---

⁴ Na rozdíl od základního principu deklarací založených na nediskriminaci, předkládá islámská deklarace princip rozlišování lidí na základě jejich náboženství (rozdělování na muslimy a nemuslimy). Působnost je přímo vymezena příslušností k náboženství („My, muslimové... potvrzujeme“). Uplatňování božských norem před univerzálními normami je v souladu s uctíváním jejich tvůrce – Alláha. Rozdíl lze spatřit také v přístupu k mučení, nelidskému zacházení a trestu smrti. Zatímco z univerzálních textů vyplývá zákaz (čl. 6 a 7 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech), muslimské trestní právo přímo předvídá trest smrti (odpadnutí od víry), pozitivní vztah má k trestům jako jsou amputace, kamenování a bičování (Zoubek, 2008).

⁵ znamená „soubor nařízení plynoucích z koránu a ze sunny a ostatní zákony vyvozené z těchto obou pramenů metodami, které islámská jurisprudencce považuje za platné“ (poznámky k výkladu, § 1) (Zoubek, 2008, s.210).

2.4 Století dítěte

Dvacáté století je považováno za století dítěte především díky zvýšenému zájmu o problematiku práv dětí, postavení dětí ve společnosti a sledování nejlepšího zájmu dítěte.

Tabulka 2.1: Historické mezníky ve vývoji mezinárodní ochrany práv dětí

Rok	Událost
1924	Liga národů přijímá Ženevskou deklaraci o právech dítěte
1948	Valné shromáždění OSN přijímá Všeobecnou deklaraci lidských práv (čl. 25 dokládá, že dětství má nárok na „zvláštní péči a pomoc“)
1959	Valné shromáždění OSN přijímá Deklaraci práv dítěte
1966	Mezinárodní pakt o občanských a politických právech, Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech
1973	Mezinárodní organizace práce přijala Úmluvu č. 138 o nejnižším věku pro vstup do zaměstnání
1979	Valné shromáždění OSN přijalo Úmluvu o odstranění všech forem diskriminace žen
1989	Valné shromáždění OSN schválilo Úmluvu o právech dítěte
1990	Světový summit pro děti stanovuje 27 cílů v dokumentu konference „Světová deklarace o přežití, ochraně a rozvoji dětí“
1999	Mezinárodní organizace práce přijala Úmluvu č. 182 o zákazu a okamžitých opatřeních k odstranění nejhorších forem dětské práce
2000	Valné shromáždění OSN přijímá dva Opční protokoly k Úmluvě o právech dítěte
2002	Zvláštní zasedání Valného shromáždění OSN o problematice dětí, stanovení 21 cílů v dokumentu konference „Svět vhodný pro děti“

Zdroj: UNICEF - The evolution of international standards on child rights, 2011c, vlastní úprava

Jednou z největších příčin rozvoje dětských práv a zaměření se na podporu ochrany práv, bylo utrpení dětí v první světové válce. Liga národů⁶ v roce 1924 přijala první dokument zabývající se ochranou dětí, tzv. Ženevskou deklaraci práv dětí připravenou Mezinárodní Unií pomoci dětem (UISE – Union Internationale de Secours aux Enfants).

⁶ V roce 1945 nahrazena Organizací spojených národů.

Ženevská deklarace práv dítěte obsahovala pět zásad. Stanovila, že dítěti se má dostat prostředků potřebných pro normální fyzický a duševní vývoj (Kovařík et al., 2001):

- Hladové dítě je třeba nakrmit.
- O nemocné dítě je třeba pečovat.
- Zaostalému dítěti je třeba pomoci.
- Delikventní dítě má být napraveno.
- Sirotkovi nebo opuštěnému dítěti má být poskytnuta vhodná péče.
- V případě katastrofy má být pomoc poskytována v první řadě dětem.
- Děti musí být vzdělávány a chráněny před vykořisťováním.
- Dítě má být vychováváno s vědomím, že jeho talent má být věnován službě jeho bližním.

Zásluhou druhé světové války, která způsobila mnohem větší pohromu než první, Valné shromáždění OSN dne 20. listopadu 1959 v New Yorku vydává Deklaraci práv dítěte, někdy nazývanou též Charta práv dítěte.

„Deklarace práv dítěte obsahovala deset zásad a rozvíjela a obohacovala obsah Ženevské deklarace z roku 1924. Její zásady zdůrazňují, že dítě nesmí trpět žádnou diskriminací, že má dostávat veškeré příležitosti k svobodnému a důstojnému vývoji, že má používat výhod sociálních jistot. Handicapovanému dítěti se má dostávat péče, kterou potřebuje. Dítě potřebuje lásku a pochopení a má právo na vzdělávání a odpočinek. Mělo by být první, komu se dostane ochrany a pomoci, a mělo by být chráněno před jakoukoli formou odmítání, krutosti nebo vykořisťování. Musí být vychováváno v duchu pochopení. Deklarace zdůrazňuje zásadu, že nejdůležitější zájmy dítěte by měly být vůdčím principem osob zodpovědných za jeho vzdělávání a výchovu.“ (Kovařík et al., 2001, s. 21)

Rok 1979 byl vyhlášen OSN jako Mezinárodní rok dítěte. Jeho cílem bylo upozornit na zblázněný stav dětí po celém světě. Mělo za následek, že problematika ochrany práv dětí se dostávala do popředí zájmů vlád jednotlivých států. V návaznosti na tyto aktivity o deset let později vznikl nejvýznamnější dokument na ochranu práv dětí – Úmluva o právech dítěte.

2.5 Vymezení pojmu dítě

Termín „dítě“ je široký a lze jej obtížně formulovat. Je zcela zřejmé, že nelze srovnávat kojence a adolescenta. Tento pojem je vždy spojen s věkem a vlády jednotlivých zemí se mohou lišit v určení horní hranice věku dítěte. Nesrovnalosti nastávají také s určením doby, od které je plod považován za dítě, zda již před porodem nebo po porodu.

Podle Úmluvy o právech dítěte přijaté 20. listopadu 1989 Valným shromážděním OSN se v čl. 1 dítětem rozumí každá lidská bytost mladší 18 let, pokud není zletilosti dosaženo dříve dle právního řádu.

„Dítě je osoba, která má své vlastní zájmy. Tyto zájmy by měly převažovat nad všemi ostatními zájmy, např. zájmy rodičů dětí, sourozenců, prarodičů či jiných příbuzných, místního společenství, státu a jeho zastupitelství nebo jakékoli jiné instituce či člověka. Nejdůležitější zájem dítěte je jeho plný a harmonický vývoj v rodinném prostředí, ovzduší štěstí, lásky a pochopení, bez jakékoli diskriminace nebo vykořisťování, s potřebnou ochranou a pomocí, která dítěti umožní plně přejímat zodpovědnost ve společenství.“ (Kovařík et al., 2001, s. 20)

2.6 Úmluva o právech dítěte

Polsko podalo návrh Úmluvy o právech dítěte již v roce 1978. Komise pro lidská práva OSN rozhodla, že na Úmluvě je třeba dále pracovat a proto tento návrh sloužil jako platforma na následující jednání a spolupráci států z celého světa při zpracování obsahově bohatší úmluvy.

Značnou mírou k obsahu Úmluvy přispěly Dětský fond OSN (UNICEF), Mezinárodní organizace práce (ILO), Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu (UNESCO), Světová zdravotnická organizace (WHO), Mezinárodní výbor Červeného kříže a řada nevládních organizací, které byly nejaktivnější při získávání názorů a podpory veřejnosti z celého světa v její prospěch (Kovařík et al., 2001).

Úmluvu o právech dítěte (dále jen „Úmluva“) přijalo Valné shromáždění OSN jednohlasně 20. listopadu 1989. Valné shromáždění prohlásilo, že práva dětí vyžadují zvláštní

ochranu, a proklamovalo ustavičné zlepšování situace dětí na celém světě i jejich dalšího vývoje a vzdělávání v podmínkách míru a bezpečnosti. Vyjádřilo hluboké znepokojení nad tím, že situace dětí v mnoha částech světa je stále kritická v důsledku neadekvátních sociálních podmínek, přírodních katastrof, ozbrojených konfliktů, vykořisťování, negramotností, hladomorů nebo tělesných postižení. Bylo přesvědčeno, že je nutné učinit kroky na národní i mezinárodní úrovni (Kovařík et al., 2001).

Úmluva vstoupila v platnost 2. září 1990 po ratifikaci požadovaným počtem 20 států. Připojením Černé hory v roce 2006 počet členů vzrostl na 193 států a stala se tak nejširě přijatou smlouvou o lidských právech v historii. Česká a Slovenská Federativní republika ratifikovala Úmluvu hned první den její platnosti dne 30. září 1990. Po rozpadu federace, dne 1. ledna 1993, přijala Úmluvu i Česká republika. Úmluvu nepřijaly pouze dva státy – USA a Somálsko. USA⁷ tento dokument podepsalo, ale nedošlo k její ratifikaci.

Přijetí Úmluvy o právech dítěte neruší ani nesnižuje význam Deklarace z roku 1959. Deklarace proklamuje určité ideje, hodnoty a zásady, jejichž význam je trvalý. Jsou začleněny i do Úmluvy. Deklarace ovšem není právně závazná, je to pouze morální a politický dokument (Kovařík et al., 2001).

Úmluva obsahuje celkem 54 článků zabývajících se právy dítěte uznávanými mezinárodním společenstvím. Zahrnuje občanská, sociální, kulturní a politická práva. Jelikož zajišťuje ochranu práv dětí v zemích různé ekonomické úrovně, při jejím vytváření bylo použito mnoho jednání, konzultací a především kompromisů.

Bere v úvahu skutečnost, že ve všech zemích světa žijí některé děti ve výjimečných životních situacích a zaslouží si zvýšenou pozornost. Týká se to především dětí připravených o rodinné prostředí; dětí čekajících na statut uprchlíka; dětí, které jsou duševně nebo tělesně postižené; dětí, které patří k etnickým, jazykovým nebo náboženským menšinám, nebo domorodým skupinám; dětí, které žijí na území postiženém ozbrojeným konfliktem, a také

---

⁷ Odpůrci ratifikace argumentují, že by ratifikace narušila suverenitu USA tím, že by OSN rozhodovalo o nejlepším zájmu amerických dětí. Někteří se také obávají, že by Úmluva mohla zasahovat do soukromého života rodin, zejména práv rodičů vzdělávat a vychovávat jejich děti. V únoru 1995 Clintonova administrativa schválila Úmluvu, avšak kvůli silné opozici několika poslanců nepostoupila do Senátu. Prezident George W. Bush byl proti ratifikaci Úmluvy a argumentoval tím, že je v rozporu s americkými zákony o soukromí a rodině. Nedávno zvolený prezident Barack Obama (2008) znovu soustředil svou pozornost na možnost ratifikace Úmluvy USA.

věnuje zvýšenou pozornost ochraně práv dětí, které se dostávají do konfliktu s trestním právem (Kovařík et al., 2001).

Úmluva je založena na čtyřech základních principech:

- Právo na život a přežití
- Právo na rozvoj
- Právo na ochranu
- Právo na účast na společenském životě

Zásadní změnou Úmluvy oproti předchozí Deklaraci je zvýšená pozornost věnována zájmu dítěte, které musí být respektováno a zohledňováno při jakékoli činnosti týkající se dětí. K zajištění šťastného života dětí by se tak při každodenní praxi měl brát ohled na nejlepší zájem dítěte, vycházející ze znalostí základních tělesných, duševních, sociálních a emočních potřeb dítěte.

V roce 2000 Valné shromáždění přijalo dva Opční protokoly k této smlouvě (OSN, 2005):

1. První Opční protokol zakazuje přijímání dětí mladších 18 let do ozbrojených sil a jejich účast v bojích.
2. Druhý Opční protokol je zaměřený na posílení mezinárodního zákazu obchodu s dětmi, dětské prostituce a dětské pornografie.

Úmluva o právech dítěte je považována za trvalý nástroj politiky OSN, který se snaží o zlepšování života dětí. Představuje evropský i mezinárodní standard ochrany dětí.

Dodržování Úmluvy kontroluje Výbor OSN pro práva dítěte. Skládá se z 10 expertů volených na 4 roky a je pověřen vedením trvalého dialogu, zahrnujícího všechny strany zabývající se rozvojem dětských práv. První shromáždění proběhlo v roce 1991. Při vyhodnocování nebezpečí ohrožující blahobyt dětí ve světě a hledání konkrétních řešení problémů Výbor spolupracuje s dalšími organizacemi (např. UNICEF, WHO, ILO apod.). Kontrolní mechanismus je založen na předkládání pravidelných zpráv smluvních stran Výboru – úvodní do 2 let, periodické po 5 letech (Dětská práva, 2002-2006b).

Jelikož posudky Výboru tvoří pouze doporučením pro smluvní strany a nemají právní závaznost, představují slabý dohled. Kontrolní mechanismus závisí na kvalitě dialogu mezi smluvními stranami a Výborem. V návaznosti na tento slabý kontrolní mechanismus Rada OSN pro lidská práva rozhodla o ustanovení pracovní skupiny, která má za úkol prozkoumat možnosti třetího Opčního protokolu umožňujícího podávat stížnosti k Výboru pro práva dítěte. Předpokladem je skutečnost, že Úmluva obsahuje specifická práva, která nejsou chráněna jinými mechanismy. Na svém zasedání 27. 3. 2010 Rada OSN rozhodla o sepsání třetího Opčního protokolu pracovní skupinou do prvního čtvrtletí 2011 (Šturma, 2010).

Úmluva není poslední snaha o zkvalitnění života dětí na mezinárodní úrovni. V některých zemích vznikají instituce „Ombudsman pro děti“. První zemí v Evropě, kde byla tato instituce zřízena pod názvem Barneombud, bylo Norsko v roce 1981. Společně s Rakouskem (v roce 1989) byly první evropské země se zřízenou institucí ombudsmana před přijetím Úmluvy. Po vzoru těchto dvou zemí byl v roce 1993 zřízen úřad ombudsmana pro děti ve Švédsku (Šturma, 2010).

Funkce ombudsmana pro děti je zřízena jako doplňující prostředek ochrany práv dětí. Hlavní činnosti jsou monitorování problémů v oblasti dětských práv a přijímání otázek a stížností ze strany rodičů a dětí. Propojuje dialog mezi státní správou a konkrétními osobami.

2.7 Ochrana dětí v ČR

V České republice se k poskytování sociálně-právní ochraně dětí pojí základní právní předpisy - Ústava České republiky, Listina základních práv a svobod a Úmluva o právech dítěte.

Zatímco První opční protokol k Úmluvě o právech dítěte týkající se zapojování dětí do ozbrojených konfliktů pro Českou republiku vstoupil v platnost již 12. února 2002, tak Druhý opční protokol ČR doposud neratifikovala. Důvodem je především nedostatečná úprava odpovědnosti právnických osob v právním řádu.

Za hlavní právní předpis upravující problematiku sociálně-právní ochrany dětí v ČR je považován zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů. V tomto zákoně jsou upravena jen některá opatření směřující k ochraně dětí, další

jsou obsažená v řadě právních předpisů, které se vždy věnují specifické oblasti. Těmito předpisy jsou např. zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní nebo ochranné výchovy, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy, ve znění pozdějších předpisů, a další (Krausová et al. 2006).

Z Ústavy ČR (zákon č. 1/1993 Sb.) článku 10 vyplývá pravidlo přednosti mezinárodní smlouvy, jimiž je Česká republika vázána a k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas, před zákonem. Stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva. Ustanovení Úmluvy o právech dítěte jako součást právního řádu mají přednost před zákonem (Krausová et al., 2006).

U příležitosti 50. výročí Deklarace a 20. výročí Úmluvy o právech dítěte proběhlo slavnostní zasedání dne 19. 11. 2009, kde Výbor pro práva dítěte⁸ přijal Deklaraci týkající se práv dětí v ČR. Poukazuje v ní na nedostatky při dodržování ochrany práv dětí a vítá koordinaci s Radou Evropy v oblasti práv dítěte a v souladu s programem „Budujeme Evropu pro děti a s nimi“ si vytyčuje pro období 2009 – 2012 dva prioritní cíle, kterými jsou participace dětí a respekt všech práv dětí umístěných do ústavů (Vláda ČR, 2009).

2.8 Ochrana dětí v EU

V Evropě se o ochranu dětských práv nejvíce zasluhuje Rada Evropy. Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod (1950) neobsahuje žádnou zmínku o právech dítěte. První opatření pro děti bylo připojeno v roce 1984 - Protokol č. 7 - „Při uzavírání manželství, za jeho trvání a při rozvodu mají manželé rovná práva a povinnosti občanskoprávní povahy mezi sebou a ve vztazích ke svým dětem. Tento článek nebrání státům přijmout opatření, jež jsou nezbytná v zájmu dětí“ (článek 5).

---

⁸ Stálý orgán Rady vlády pro lidská práva, schválený 22. října 2001. Skládá se ze zástupců státních orgánů (např. zástupci ministerstva vnitra, ministerstva práce a sociálních věcí, ministerstva mládeže a tělovýchovy, ministerstva spravedlnosti, Nejvyšší státní zastupitelství, atd.) a zástupců občanské a odborné veřejnosti a akademické obce (např. Dětské krizové centrum, Amnesty International, Česká sekce DCI, Střep, atd.). Funkční období je čtyřleté, zasedání zpravidla jednou měsíčně. Činnost zahrnuje především zpracování Zpráv o stavu lidských práv v ČR a zpráv pro kontrolní mechanismy mezinárodních smluv, poskytnutí podnětů Radě ke zvýšení úrovně stavu a dodržování lidských práv v ČR a další úkoly (Vláda ČR, 2010).

Evropská sociální charta obsahuje ustanovení týkající se práv dětí, zejména právo na ochranu na pracovišti z ekonomické a sociální zranitelnosti (články 7, 8, 16, 17, 19, 27, 31).

V případě porušování práv dětí RE využívá dva mechanismy: Evropský soud pro lidská práva (The European Court of Human Rights) a Evropský výbor pro sociální práva (European Committee of Social Rights).

Evropský soud pro lidská práva byl zřízen Evropskou úmluvou o lidských právech a Evropský výbor pro sociální práva byl zřízen Evropskou sociální chartou. Tento Výbor, který chrání sociální a ekonomická práva, svou činností doplňuje činnost Evropského soudu pro lidská práva, který chrání občanská a politická práva.

Rada Evropy přijala řadu specifických smluv o právech dítěte:

- Evropská úmluva o adopci dětí (1967)
- Evropská úmluva o právním postavení dětí narozených mimo manželství (1975)
- Evropská úmluva o uznání a provádění rozhodnutí týkajících se péče o děti a jejího obnovení (1980)
- Evropská úmluva o provádění dětských prací (1996)
- Úmluva o ochraně dětí před sexuálním vykořisťováním a zneužíváním (2010)

Výbor ministrů⁹ a Parlamentní shromáždění¹⁰ vydává k problematice dětských práv řadu doporučení (Amnesty International, 2010).

Na ochranu dětských práv v Evropě je pověřena nezávislá instituce Rady Evropy Komisař pro lidská práva. Komisař může podávat písemné připomínky nebo se účastnit slyšení Evropského soudu pro lidská práva jako třetí strana. Je volený Parlamentním shromážděním na funkční období šesti let.

---

⁹ Doporučení o rozvoji výchovy k životnímu prostředí ve školních soustavách (1991), Doporučení o videohrách s rasistickým obsahem (1992)

¹⁰ Doporučení 1121 – O právech dětí (1990), Doporučení 1169 – O výchově ke zdraví a proti užívání drog ve členských státech Rady Evropy a Evropského společenství (1991), Doporučení 1286 – Doporučení Parlamentního shromáždění Rady Evropy o evropské strategii vůči dětem (1996)

Prosazování a ochrana práv dítěte je jeden z cílů, na který má být dle Lisabonské smlouvy kladen větší důraz. Proto se Evropská komise (dále jen „Komise“) domnívá, že je potřeba co nejvíce se snažit o naplnění politických cílů v praxi. V návaznosti na Lisabonskou smlouvu a strategii Evropa 2020, prostřednictvím které má být dětem zajištěno lepší vzdělání a přístup ke službám a zdrojům, Komise obhájí „Program EU pro práva dítěte“¹¹ (An EU Agenda for the Rights of the Child).“ Cílem je potvrdit silné odhodlání všech orgánů EU a všech členských států, aby prosazování, ochrana a naplňování práv dítěte ve všech relevantních politikách EU vedly ke konkrétním výsledkům.

Úplné uznání práv dítěte znamená, že dítě musí dostat šanci vyjádřit své názory a podílet se na tvorbě rozhodnutí, které se ho týkají. Komise tak v dalších letech plánuje pokračovat ve spolupráci s Evropským fórem o právech dítěte¹², ombudsmeny pro děti a ostatními relevantními partnery v této oblasti.

Výsledky dvou průzkumů Eurobarometru v roce 2008 a 2009 ukázaly, že 76 % dotazovaných dětí si nebylo vědomo, že mají nějaké práva a 79 % neví, koho v případě potřeby kontaktovat. Na otázku jaké kroky by měla EU přijmout na podporu a ochranu práv dětí, 88 % respondentů uvedlo, že by EU měla poskytovat informace pro děti o jejich právech přístupnějším způsobem.

---

¹¹ Obsahuje 11 opatření, na které bude Komise zaměřená v příštích letech v oblasti ochrany práv dětí.

¹² Bylo vytvořené Komisí během německého předsednictví v roce 2007 – sdružuje zástupce členských států, Evropského parlamentu, Výboru regionů, Evropského hospodářského a sociálního výboru, Rady Evropy, UNICEF, ombudsmanů pro děti, občanskou společnost a dalšími zúčastněnými stranami.

3 MEZINÁRODNÍ ORGANIZACE A PRÁVA DĚTÍ

Mezinárodní organizace je pojem složený ze dvou slov „mezi“ a „národy“. Představuje spolupráci mezi národy reprezentované jednotlivými státy, respektive vládami (termíny mezistátní, mezinárodní a mezivládní představují synonyma). Do mezinárodních organizací ovšem zařazujeme také organizace nevládního charakteru.

V oblasti mezinárodních vztahů neexistuje jednotná definice mezinárodní organizace. O definici se pokusil anglický politolog Clive Archer¹³, podle kterého představuje mezinárodní organizace „formální kontinuální strukturu, která je vytvořena na základě dohody mezi členy, a to buď vládními či nevládními zástupci, z minimálně dvou suverénních států s cílem dosáhnout společného zájmu členů. Uskupení tvořená s cílem dosáhnout zisku jsou vyloučena z této definice.“ (Archer, 2001, citováno in Waisová, 2008, s. 20)

Waisová ve své knize obecně definuje mezinárodní organizace jako „institute založené na formálním systému pravidel a cílů, mající administrativní aparát a formální a materiální skutečnosti – statut, fyzické vybavení, sídlo, vlastní zaměstnance, finanční prostředky, správní hierarchii, orgány atd.“ (Waisová, 2008, s. 20)

Na celém světě existuje celá řada mezinárodních organizací a spolků pomáhajících naplňování významu smluv na ochranu lidských a dětských práv a dohlízejících na jejich dodržování. Jejich role je pouze doplňková, hlavní zodpovědnost za ochranu spočívá na státech. V důsledku globalizačních procesů dochází k rostoucímu vlivu a významu mezinárodních organizací.

Mezinárodní organizace plní funkci artikulace a agregace zájmů svých členů na mezinárodní úrovni, nemalou měrou přispívají k vytváření norem a v neposlední řadě shromažďují a následně distribuují informace získané od jednotlivých členů. Svou působností a činnostmi přispívají k zajištění míru a prosperity (Waisová, 2002).

---

¹³ Více v Archer, Clive: 2001. *International Organizations. Third edition.* Routledge: London and NY

Velice důležitá je spolupráce mezi všemi organizacemi, která vede ke zlepšení životních podmínek dětí. Mezi nevládními organizacemi mezinárodního charakteru se o ochranu lidských práv nejvíce zasluhují organizace Human Rights Watch a Amnesty International. O ochranu práv dětí a zlepšení jejich života usiluje spousta organizací, nejvíce se však zasluhuje OSN, její specializované agentury, fondy a programy (UNICEF, UNESCO, UNAIDS, WHO, FAO, ILO).

Výběr organizací, kterým se budu věnovat v této kapitole, jsem zvolila v návaznosti na vybrané aspekty porušování dětských práv rozebírané ve čtvrté kapitole. Vybrané organizace se nejvíce zasluhují o zmírnění porušování, ochranu práv dětí a snaží se, aby k porušování práv dětí v konkrétních oblastech nedocházelo.

3.1 Mezinárodní vládní organizace na ochranu dětských práv

Členové Mezinárodní vládní organizace (IGO) jsou státy, respektive vlády států. Největší růst IGO byl zaznamenán především po 2. světové válce. V současné době jsou IGO zaměřené na celou škálu témat – ekonomická, sociální, ekologická, kulturní, humanitní atd.

Původ mezinárodních vládních organizací začíná již v roce 1815, kdy vznikla Rýnská komise, která byla zřízena k dohledu a regulaci dopravy a obchodu po Rýnu. V 19. století vznikaly mezinárodní organizace, které se věnovaly nepolitickým otázkám – Mezinárodní telegrafická unie (1865) a Všeobecná poštovní unie (1874). Ve 20. století byl zaznamenán velký nárůst vládních organizací, vzniká také jeden z nejvýznamnějších aktérů na mezinárodní úrovni – Organizace spojených národů (Waisová, 2002).

3.1.1 Organizace spojených národů (OSN)

Organizace spojených národů je považována za univerzální mezinárodní organizaci. Její vznik se datuje do období po druhé světové válce, podepsáním zakládajícího dokumentu Charta OSN v roce 1945 v San Franciscu. Původní členská základna představovala 51 členů a postupně se rozšířila až na současných 192 členů.

Hlavní orgány tvoří Valné shromáždění, Rada bezpečnosti, Sekretariát v čele s generálním tajemníkem, Hospodářská a sociální rada, Poručenská rada a Mezinárodní soudní dvůr. Kromě hlavních orgánů OSN působí řada zvláštních organizací a pomocných orgánů¹⁴.

Organizace spojených národů má 4 hlavní cíle (The United nations, 2011):

- Zachovat mír na celém světě
- Rozvíjet přátelské vztahy mezi národy
- Pomoci národům společně pracovat na zlepšení života chudých lidí, vymýtit hlad, nemoci a negramotnost a podporovat úctu k právům a svobodám
- Představovat centrum pro harmonizaci činnosti národů k dosažení těchto cílů

Waisová (2002) ve své knize rozděluje činnost OSN do tří tematických okruhů:

1. Mezinárodní mír a bezpečnost
2. Činnosti v hospodářské a sociální oblasti
3. Vybraná témata (např. lidská práva, odzbrojení a kontrola zbrojení, atd.)

Rozpočet organizace pokrývá náklady na programy OSN ve všech oblastech působnosti. Hlavním zdrojem finančních prostředků jsou příspěvky členských států. Rozsah příspěvků je posuzován dle možnosti jednotlivých členských států. Na období 2010 – 2011 je rozpočet stanoven na částku 5,156 mld.¹⁵ USD (The United nations, 2010).

3.1.2 Dětský fond OSN (UNICEF)

Dětský fond OSN lze považovat za jednu z nejvíce aktivních specializovaných agentur OSN zabývajících se ochranou dětí a zlepšováním podmínek jejich života. Jedná se o mezivládní organizaci, která při splňování cílů spolupracuje s vládami jednotlivých členských zemí a nevládními organizacemi.

---

¹⁴ Například Komise pro lidská práva (1946-2006), Rada pro lidská práva (od 2006), Komise pro budování míru (od 2005)

¹⁵ Tato částka nezahrnuje peacekeepingové operace.

UNICEF (United Nations International Children's Emergency Fund) byl vytvořen v prosinci roku 1946, aby poskytl ošacení, zdravotní péči a potraviny pro děti poznamenané 2. světovou válkou. Od roku 1953 je trvalou součástí Organizace spojených národů a začíná pomáhat dětem celou řadou celosvětově úspěšných programů.

V roce 1961 rozšiřuje zaměření své pomoci také na oblast vzdělávání (podpora vzdělávání učitelů, vybavení učeben atd.) a zaměřuje se na celkové potřeby dítěte. Za svou činnost a „podporu bratrství mezi národy“ byl UNICEF oceněn v roce 1965 Nobelovu cenou míru. K historickým milníkům v působnosti organizace patří podepsání Deklarace (1959) a Úmluvy o právech dítěte (1989).

Formování globální politiky, řízení a správa organizace probíhá v hlavním sídle v New Yorku (USA). Hlavní úřady mají zastoupení také v Ženevě, Kodani, Bruselu a Tokiu. Pro potřeby výzkumu a statistik působí ve Florencii Innocenti Research Centre.

Organizační strukturu tvoří 8 regionálních úřadoven, které jsou určeny k řízení organizace v jednotlivých částech světa a kanceláře pro práci v rozvojových a méně vyspělých oblastech (tzv. field offices).

UNICEF je spravován výkonným ředitelem, který má za úkol správu finančních prostředků a rozhodování o programech stanovených Výkonnou radou v souladu s principy Hospodářské a sociální rady. V letech 2005 - 2010 působila jako výkonná ředitelka organizace Ann M. Veneman¹⁶. Dne 1. května 2010 byla na postu vystřídána a v pořadí šestým výkonným ředitelem se stal Anthony Lake¹⁷.

Řídícím orgánem je Výkonná rada, která pracuje v souladu s Valným shromážděním OSN a Hospodářskou a sociální radou. Je tvořena 36 členy, kteří jsou voleni Hospodářskou a

---

¹⁶ Pod jejím vedením UNICEF zahájil iniciativy ke zlepšení obchodních praktik, transparentnosti a spolupráci s cílem zajistit, aby programy byly zaměřeny pro nejpotřebnější a jejich zdroje byly využity efektivně na ochranu a zlepšení života dětí po celém světě. V roce 2009 byla Forbes jmenována na seznamu 100 nejmočnějších žen světa.

¹⁷ Během své kariéry pracoval s vůdci a tvůrci politik po celém světě. V letech 2007-2008 působil jako poradce pro zahraniční politiku pro prezidentskou kampaň Baracka Obamy. Hrál roli při formování politiky, která vedla k míru v Bosně a Hercegovině, Severním Irsku. Působil jako ředitel Mezinárodní dobrovolnické služby, poradce Mezinárodního výboru Červeného kříže, předseda Marshal Legacy Institute a další.

sociální radou OSN dle regionálního rozdělení¹⁸ na dobu tří let. Zavádí zásady, schvalují programy a rozhodují o administrativních a finančních plánech a rozpočtech.

Nedílnou součástí mezinárodní organizace UNICEF jsou Národní výbory, které působí ve 36 zemích světa. Každý z výboru působí jako nezávislá nevládní organizace. Získávají finanční prostředky od soukromého sektoru, podporují práva dětí a zvyšují povědomí o činnosti organizace. Od roku 1991 působí také Český výbor pro UNICEF.

Pole působnosti UNICEF je obrovské. Pomocí programů a národních výborů působí ve 190 zemích světa. Zaměřuje se hlavně na:

- Ochranu dětí - před násilím, vykořisťováním a zneužíváním.
- Přežití dítěte a jeho rozvoj – evidence narozených, poskytnutí výživy a intervence do životního prostředí.
- Základní vzdělání a rovnost mužů a žen – bezplatné, povinné a kvalitní vzdělání pro všechny děti.
- Děti a HIV/AIDS – přenos z matky na dítě, prevence a léčba dětí s AIDS.
- Politiku advokacie a partnerství – data, analýzy politik, dětská participace.

Činnost organizace zahrnuje také pořádání světových summitů. V roce 1990 se uskutečnilo největší shromáždění světových vůdců, kteří se zavázali k desetiletému programu ke zlepšení života dětí a přijali Deklaraci na přežití, ochranu a rozvoj dětí společně s Akčním plánem pro provádění. Summit se tak stal klíčovým bodem nejen pro UNICEF ale pro celý svět. Poprvé v historii byl totiž summit zaměřený výhradně na řešení problémů dětí. V roce 2002 proběhlo zvláštní zasedání Valného shromáždění OSN za účelem posouzení dosažených cílů z roku 1990 a posílení závazků k dětským právům (UNICEF, 2010d).

UNICEF je financován výhradně z dobrovolných příspěvků (vlád, veřejnosti, prodej blahopřání a dalšího zboží) a Národní výbory se svými příspěvky na rozpočtu podílí až jednou třetinou ročního příjmu. V systému OSN je UNICEF jedinou součástí, která nezískává finanční příspěvky z rozpočtu OSN (tj. pravidelných členských příspěvků zemí OSN).

---

¹⁸ V roce 2011 tvoří Výkonnou radu zástupci Africký států (8 míst), Asie (7), Východoevropských států (4), Latinské Ameriky a karibské oblasti (5) a Západní Evropy a ostatní státy (12).

Pro rok 2011 se předpokládá, že organizace bude hospodařit s částkou 854,6 milionu USD, což je o 12 % více (o 93,2 milionu USD) než v roce 2010. Část navýšení vychází z pravidelných zdrojů umožňujících uskutečňování poslání organizace a druhá část z ostatních zdrojů určených k tematickým programům (UNICEF, 2010a).

3.1.3 Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu (UNESCO)

Organizace UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) byla založena 16. listopadu 1945. Jako součást systému OSN spolupracuje s řadou regionálních i národních organizací. Posláním je přispívat k budování míru, vymýcení chudoby, podpora udržitelného rozvoje a dialogu mezi kulturami prostřednictvím vzdělávání, vědy, kultury, komunikace a informací.

Hlavní sídlo má v Paříži a pomocí 65 úřadoven působí po celém světě. Se vstupem Faerských ostrovů do UNESCO jako přidružený člen v roce 2009, má organizace 193 členských států a 7 přidružených členů.

V čele organizace stojí generální ředitel, kterým je od roku 2009 jako první žena v historii Irina Bokova. Rozhodovací orgán organizace představuje Generální konference, zahrnující zástupce všech členských zemí. Každé dva roky během schůze stanovuje politiku a hlavní směry činnosti organizace. Schvaluje rozpočty, programy a každé 4 roky na základě doporučení Výkonné rady jmenuje generálního ředitele. Výkonná rada se skládá z 58 členských států, je odpovědná za provádění programů přijatých Generální konferencí. Zasedání probíhají dvakrát ročně a kontroluje plnění rozpočtu a programů.

Pro období 2008 – 2013 se organizace zaměřuje především na dva prioritní cíle, kterými jsou „Afrika“ a „Rovnost mužů a žen.“ UNESCO spolupracuje s Africkou unií a osmi subregionálními africkými komunitami uznávanými Africkou unií v rámci systému OSN. Společně se zaměřují na projekty týkající se afrických jazyků, afrických problémů, harmonizací studijních programů a spoluprací v oblasti prevence HIV/AIDS. V oblasti genderové nerovnosti se prostřednictvím programů a konkrétních opatření snaží o napravení této nerovnosti.

Kromě prioritních cílů se organizace zaměřuje také na ochranu životního prostředí, mladé lidi, přibližování kultur, podporou gramotnosti, poskytuje data, poradenství a odbornou pomoc pro jednotlivé vlády. Podporuje diskuzi o politických, etických a společenských problémech vznikajících v globální společnosti založených na znalostech.

UNESCO se vyjadřuje také k zásadním a často sporným otázkám, jako jsou např. lidská klonování. V roce 2005 přijala nejnovější nástroj v oblasti biotechniky – Všeobecnou deklaraci o biotechnice a lidských právech (The Universal Declaration on Bioethics and Human Right). Slouží jako právní východisko a základ k úvahám v této problematice.

Organizace je financována pomocí finančních příspěvků ze strany členských států dle sestavovaného dvouletého rozpočtu. Pro období 2010 – 2011 rozpočet představuje částku 653 milionů USD. Na podporu svých programů získává také prostředky mimo příspěvky členských států (UNESCO, 2010a).

3.1.4 Společný program OSN pro HIV/AIDS (UNAIDS)

UNAIDS je program OSN se sídlem v Ženevě, který vznikl kvůli potřebě vyvinout společné úsilí v boji proti HIV/AIDS. Je založený na spolupráci s UNICEF, UNHCR (The office of the United Nations High Commissioner for Refugees), WFP (The World Food Programme), UNDP (United Nations Development Programme), UNFPA (The United Nations Population Fund's), UNODC (The United Nations Office on Drugs and Crime), ILO, UNESCO, WHO a Světové banky, kteří společně přispívají k naplnění cílů.

Rozhodováním o strategických otázkách se zabývá Výkonný kabinet UNAIDS. Skládá se z výkonného ředitele, náměstka výkonného ředitele programu, náměstka výkonného ředitele pro management a vnější vztahy a ředitele výkonné kanceláře. Výkonným ředitelem UNAIDS je Michel Sidibé jmenovaný v roce 2009.

Historický milník, který výrazně zvýšil zájem o problematiku HIV, byl dokument schválený Valným shromážděním OSN v roce 2006 - „Political Declaration on HIV/AIDS“. Země se zavázaly k poskytnutí všeobecného přístupu v prevenci, léčbě, péči a podpoře všem potřebným do roku 2010. Tento závazek měl základ v „Declaration of Commitment on

HIV/AIDS“ z roku 2001. Tato deklarace stanovuje mechanismus pro členské státy v podávání jasných a systematických zpráv o stavu HIV/AIDS v jejich zemi. Informace jsou podávány každé dva roky a slouží ke zhodnocení stavu nemoci a monitorování dosažených pokroků. Informační systém HIV je nejlepší mezi všemi programy zaměřenými na nemoc (UNAIDS, 2011a).

Pro roky 2011 – 2015 připravila organizace UNAIDS novou strategii „Getting to zero“¹⁹ (Dosáhnout nuly) s cílem dosažení celosvětového pokroku při plnění cílů nastavených zeměmi v oblasti prevence, léčby, péče, podpory a zastavení šíření HIV a přispět tak k dosažení rozvojových cílů tisíciletí do roku 2015.

Ve dnech 8. – 10. června 2011 se bude konat shromáždění „The High Level Meeting“ v New Yorku, kde by mělo dojít ke zhodnocení pokroku a stanovení budoucího směřování v boji proti HIV/AIDS. Členské státy očekávají přijetí nové Deklarace ke znovu potvrzení stávajících závazků a připomenutí globální odpovědnosti v boji proti této nemoci. Nové data UNAIDS dokazují, že dochází ke zlepšení situace, avšak stále na světě žije plno lidí a dětí, kteří potřebují pomoc.

Finanční rozpočet pro období 2010 – 2011 je navržen ve výši 484,8 milionu USD. Během příštích dvou let je potřeba rozpočet zdvojnásobit. Největší částkou se podílí na rozpočtu sekretariát - 182,4 milionu USD, mezirezortní příspěvky - 136,5 milionu USD, WHO - 31,9 milionu USD a UNICEF - 23,95 milionu USD (UNAIDS, 2009).

3.1.5 Světová zdravotnická organizace (WHO)

WHO je řídicí a koordinační orgán zabývající se zdravím v rámci systému OSN se sídlem v Ženevě. Je odpovědný za stanovování norem a standardů, vytváření zdravotnické výzkumné agendy, poskytování technické podpory pro členské země, monitorování a hodnocení zdravotních trendů a plnění vedoucího postavení na světové úrovni v otázkách týkajících se zdraví.

---

¹⁹ Založena na třech vizích – Do roku 2015 dosáhnout „Zero New Infections (Nula nových infekcí)“, „Zero AIDS-related Deaths (Nula úmrtí způsobených AIDS)“ a „Zero discrimination. (Nula diskriminace)“ (UNAIDS, 2010)

Vznik organizace se vztahuje k roku 1945, kdy byla potřeba založit organizaci zabývající se problematikou zdraví. Ústava WHO vstoupila v platnost 7. dubna 1948 – je to den, který se každý rok slaví jako Světový den zdraví. V roce 1948 byla činnost organizace zaměřena především na malárii, zdraví žen a dětí, tuberkulózu, pohlavní choroby, výživu a zajištění sanitárního prostředí. Dnes je činnost organizace rozšířena o další oblasti a nemoci, např. HIV/AIDS.

Členové OSN se schází každý rok v rámci Světového zdravotnického shromáždění konaného v Ženevě, aby schválili politiku organizace společně s rozpočtem a každých pět let jmenovali generálního ředitele dle návrhu Výkonné rady. Generální ředitelkou je od roku 2006 Dr. Margaret Chan. Výkonná rada organizace se skládá z 34 členů, kteří jsou voleni na tříleté období. Šest regionálních výborů se zabývá činností organizace na regionální úrovni (WHO, 2007).

Pro období 2006 – 2015 stanovila organizace „Jedenáctý pracovní program“, ve kterém analyzuje hlavní zdravotní problémy. Poskytuje dlouhodobý pohled na faktory ohrožující zdraví a nutné opatření vedoucí ke zlepšení zdraví na globální úrovni. Obsahuje sedmi bodový program globálního zdraví (WHO, 2009):

- Investice do zdraví ke snížení chudoby.
- Podpora univerzální působnosti, rovnost žen a mužů, zdraví související s lidskými právy.
- Budování individuální a celosvětové zdravotní bezpečnosti.
- Boj proti faktorům ohrožujícím zdraví.
- Posilování zdravotnického systému a spravedlivého přístupu k léčbě.
- Využívání znalostí, vědy a techniky.
- Posílení správy, vedení a odpovědnosti.

Pro účinnější řešení problémů a odstraňování nedostatků byl stanoven Střednědobý strategický plán pro období 2008 – 2013 (Medium-term strategic plan 2008 – 2013). Odráží priority zemí a poskytuje základ pro provádění strategického plánování organizace. Návrh rozpočtu pro období 2010 – 2011 předpokládá financování jak z členských příspěvků, tak dobrovolných příspěvků, které tvoří stále větší podíl na celkových finančních prostředcích organizace. Rozpočet počítá hospodařit s příspěvky členských států ve výši 943,8 milionů USD a dobrovolnickými příspěvky ve výši 3 596,1 milionů USD (WHO, 2011b).

3.1.6 Světová organizace pro výživu a zemědělství (FAO)

Organizace pro výživu a zemědělství při OSN se snaží o vymýcení hladu ve světě. Byla založena v roce 1945. Pomáhá rozvojovým zemím a zemím v procesu transformace modernizovat a zlepšovat stav zemědělství, lesnictví, postupů rybolovu a zajištění správné výživy pro všechny. Ústřední sídlo organizace se nachází v Římě. Působí ve 130 zemích světa a skládá se z pěti regionálních kanceláří, jedenácti subregionálních kanceláří, osmi kontaktních úřadů a 74 kanceláří v členských zemích.

Činnost organizace zahrnuje čtyři hlavní oblasti (FAO, 2011a):

- Poskytování dostupných informací – využívá odborných znalostí specialistů; shromažďuje, analyzuje a zveřejňuje informace o rozvojové pomoci; publikuje knihy, časopisy, bulletiny.
- Sdílení politických zkušeností – poskytuje členským zemím své vědomosti a zkušenosti se zemědělskou politikou, podporou plánování, navrhování účinných právních předpisů a vytváření národních strategií na podporu venkova a zmírnění hladu.
- Zajišťování místa pro setkávání národů – poskytuje prostředí, kde bohaté a chudé státy mohou nalézt společné řešení.
- Přinášení znalostí do oblasti výživy – mnoho znalostí v této problematice získala organizace prostřednictvím projektů po celém světě; mobilizuje a spravuje finanční prostředky průmyslových zemí, rozvojových bank a dalších zdrojů k zajištění projektových cílů; spolupracuje s humanitárními organizacemi, Světovým potravinovým programem (World Food Programme – WFP)²⁰, Mezinárodním fondem pro zemědělský rozvoj (The International Fund for Agricultural Development – IFAD)²¹.

---

²⁰ Představuje největší světovou humanitární organizaci v boji proti hladu. Vznikla v roce 1962. Je součástí systému OSN financována dobrovolně. Spolupracuje s FAO, Mezinárodním fondem pro zemědělský rozvoj (IFAD), OSN a ostatními nevládními organizacemi.

²¹ Specializovaná agentura OSN, která vznikla v roce 1977. Klade si za cíl „posílit postavení chudých venkovských mužů a žen v rozvojových zemích k dosažení vyšších příjmů a zlepšení bezpečnosti potravin.“ (IFAD, 2011)

FAO se skládá z oddělení: Zemědělství a ochrana spotřebitele; Hospodářský a sociální rozvoj; Rybolov a akvakultura; Lesnictví; Služby firmám, lidské zdroje a finance; Přírodní zdroje, management a životní prostředí a Technická spolupráce.

V čele organizace stojí od roku 1994 generální ředitel Dr. Jacques Diouf ze Senegalu. V současnosti plní svou funkci ve třetím šestiletém funkčním období. Pro další funkční období²² jsou nominováni na funkci generálního ředitele organizace zástupci Rakouska, Brazílie, Indonésie, Iránu, Iráku a Španělska.

Každé dva roky se na Konferenci schází zástupci členských států, aby zhodnotili činnost organizace a schválili rozpočet na následující období. Konference zvolí skupinu 49 členských zemí nazývaných Rada, která po tři roky řídí činnost organizace a volí generálního ředitele.

Finanční rozpočet pro období 2010 – 2011 je plánovaný ve výši 2,2 miliard USD. Tuto částku tvoří ze 45 % příspěvky od členských států a 55 % představují dobrovolné příspěvky členských států a dalších partnerů (FAO, 2011b).

3.1.7 Mezinárodní organizace práce (ILO)

Mezinárodní organizace práce byla zřízena v roce 1919 jako součást Versailleské smlouvy a 10. května 1944 přijala ve Philadelphii Deklaraci, ve které stanovila normy pro pracovní podmínky. ILO je tripartitní Agenturou OSN mezi vládou, zaměstnavateli a zástupci zaměstnanců se sídlem v Ženevě.

Organizace byla zřízena ke zlepšení pracovních podmínek a snížení nerovností, nespravedlností a utrpení mezi obyvateli. Hlavní činnost organizace je zaměřena na regulaci pracovní doby, regulaci nabídky práce, předcházení nezaměstnanosti, zajištění odpovídajícího životního minima, ochranu pracovníků při nemoci, ochranu dětí a žen, ochranu pracovníků zaměstnaných v jiné než ve své vlastní zemi, atd. (ILO, 2011).

---

²² Nový generální ředitel bude zvolen na zasedání FAO ve dnech 25. června – 2. července 2011 v Římě.

Z preambule Deklarace vyplývá, že „univerzální a trvalý mír může být dosažen pouze v případě, že je založený na sociální spravedlnosti.“ (ILO, 2011)

Organizační struktura zahrnuje:

- Generální konference zástupců členských států (General Conference of representatives of the Members)
- Správní rada (Governing Body)
- Mezinárodní úřad práce (The International Labour Office)

V současnosti se skládá z nevládních členů a členských států. Členská základna představuje 183 států, které tvoří původní členské státy OSN z roku 1945 a také později přistoupiční státy OSN, které se na základě rozhodnutí Valné hromady mohou dobrovolně stát členy ILO.

Jednou z oblastí zaměření činnosti organizace ILO je dětská práce (práce v nebezpečném prostředí, otroctví, nebo jiné formy nucené práce, obchod s drogami a prostitucí, zapojení do ozbrojených konfliktů).

V roce 1973 přijala Úmluvu o nejnižším věku pro práci²³. Podle článku 2 nesmí minimální věk nástupu do práce být nižší než věk ukončení povinné školní docházky (15 let). Rozvojové země mohou učinit výjimku a stanovit hranici na 14 let v důsledku nedostatečné rozvinutosti hospodářství a vzdělávacího systému. Pokud druh zaměstnání „může ohrozit zdraví, bezpečnost nebo mravnost mladistvých je stanovena hranice pro minimální věk 18 let“ (článek 3).

Pro odstranění nejhorších forem dětské práce přijala Správní rada na svém zasedání v roce 1999 Úmluvu o zákazu a okamžitých opatření k odstranění nejhorších forem dětské práce²⁴, která připomíná, že dětská práce je do značné míry způsobená chudobou.

---

²³ C138: Minimum Age Convention, 1973

²⁴ C 182: Worst forms of Child Labour Convention, 1999

Z článku 7 této Úmluvy vyplývají účinná opatření, které by měly členské státy přijmout k odstranění nejhorších forem dětské práce (ILO, 2006b):

1. Zabránit zapojení dětí do nejhorších forem dětské práce.
2. Poskytnout potřebnou a vhodnou pomoc pro vyloučení dětí z nejhorších forem dětské práce a pro jejich rehabilitaci a sociální integraci.
3. Zajistit přístup k bezplatnému základnímu vzdělání.
4. Identifikovat a oslovovat děti ve zvláštním nebezpečí.
5. Brát v úvahu zvláštní situaci dívek.

V rámci ILO byl v roce 1992 vytvořen Mezinárodní program na eliminaci dětské práce (International Programme on the Elimination of Child Labour – IPEC). Představuje největší program svého druhu na světě. Základním cílem programu je prevence a odstranění všech forem dětské práce. IPEC působí v 92 zemích, přičemž 63 z těchto zemí podepsalo memorandum o porozumění. Ve zbývajících zemích, které doposud nepodepsaly, IPEC poskytuje podporu pro různé aktivity vedoucí k odstranění dětské práce.

Pro období 2010 – 2011 se plánuje hospodařit s rozpočtem ve výši 726,72 milionů USD. Tuto částku tvoří příspěvky členských států. Oproti předcházejícímu období (2008 – 2009) je to navýšení o 85 milionů USD (ILO, 2009).

3.2 Mezinárodní nevládní organizace na ochranu dětských práv

Od druhé poloviny 20. století lze hovořit o Mezinárodních nevládních organizacích (INGO), ačkoliv historie některých organizací se datuje již od 19. století. Současné INGO vznikají především k řešení globálních problémů dnešního světa a zaměřují se na určité aspekty lidské činnosti. Mohou zapříčinit vznik nové Mezinárodní vládní organizace nebo rozšíření působnosti stávající IGO.

Waisová ve své knize definuje INGO jako „transnacionální neziskové autonomní nevládní (nejsou ovládány vládami států) organizace, které využívají omezených zdrojů k vytváření pravidel a standardů a propagují principy vis-à-vis²⁵ státům a jiným aktérům. Ve

---

²⁵ V překladu z francouzštiny znamená tváří v tvář.

srovnání se státy nedisponují INGO legální autoritou a ve srovnání s nadnárodními korporacemi disponují jen nepatrnými finančními zdroji.“ (Waisová, 2002, s. 105)

3.2.1 Invisible children

Invisible children je nezisková organizace, která se zavázala k odhalení krutostí po celém světě a rozvoji potřebných řešení k ukončení konfliktů, které sužují život mnoha dětí. Historie sahá do roku 2003, kdy se tři filmaři z jižní Kalifornie rozhodli natočit dokument²⁶ o situaci v severní Ugandě a problému dětských vojáků. Velitelský diktátor Joseph Kony pro vybudování Lord's Resistance Army (LRA – Armáda božího odporu) násilně využívá děti. Zdokumentováním života v oblasti konfliktu a nespravedlnosti chtějí ovlivnit a inspirovat západní svět ke změně.

Činnost organizace se zaměřuje na spolupráci s jednotlivci i institucemi ve válce postižených oblastech. Své kanceláře má ve městech Gulu, Kampala a Pader. Prostřednictvím vzdělávání a inovačních hospodářských příležitostí usiluje o zlepšení kvality života v postižených oblastech a dosažení míru.

Organizace Invisible children realizuje programy v severní Ugandě (Invisible children, 2011):

1. The Legacy Scholarship program (Stipendijní program) – pomocí něj poskytuje dětem možnost studovat střední školy případně univerzity.
2. Schools for Schools (Školy pro školy) – zabývá se přestavbou a posílením 11 nejslibnějších škol na severu Ugandy (kanalizace, zásobování studijními materiály, zavádění nových technologií, atd.).
3. Bracelet campaign (Náramková kampaň) – cílem je poskytnout práci lidem ve vystěhovaleckých táborech a umožnit jim cestu domů.
4. Mend – představuje propojení mezi výrobky a jejich tvůrci. Ženy unesené LRA šijí tašky, na kterých je napsáno osobní jméno zhotovitelky.
5. Teacher Exchange program (Program výměny učitelů) – byl vytvořen s cílem zlepšit současné vzdělávací modely.

---

²⁶ Invisible children: Rough Cut

Organizace je realizována pomocí dobrovolných příspěvků a grantů. Aktiva společnosti v roce 2010 činily 2,013 milionu USD. Oproti předcházejícímu roku tato částka představuje snížení o více než 150 tis. USD (Invisible children, 2010).

3.2.2 The International Save the Children Alliance (ISCA)

Organizace Save the Children je světová nevládní organizace založena Eglantyne Jebb v roce 1919. Vznikla v důsledku umírajících dětí na hlad po první světové válce v Rakousku a východní Evropě. V současnosti zahrnuje 29 národních organizací, které pomocí společných programů působí ve 120 zemích po celém světě. Jejich činnost představuje spolupráci v kampani za lepší postupy a politiky, budování partnerství s občanskou společností, vládami a soukromým sektorem a poskytování programů na podporu dětí.

ISCA má čtyři úřední pracoviště, pracující na změně politik ve prospěch dětí se zaměřením na Evropskou unii, Spojené národy a Africkou unii. Sekretariát ISCA sídlící v Londýně koordinuje a podporuje práci národních organizací tak, aby měla co největší dopad na děti.

Činnost organizace řídí Mezinárodní rada Save the Children (Save the Children International Board). Je zodpovědná za dohled nad globální strategií organizace. V čele stojí generální ředitel, který zastupuje organizaci, spolupracuje s národními organizacemi, vede mezinárodní programy a podporuje růst s cílem zlepšení plnění cílů pro děti. V březnu 2010 byla generální ředitelkou jmenována Jasmine Whitbread.

Pro období 2005 – 2010 organizace stanovila cíle, které jsou označovány za klíčové cíle iniciativy (Save the Children, 2011):

- Zajistit kvalitní vzdělání pro 8 milionů dětí postižených válečným konfliktem.
- Zvýšit a zkvalitnit přítomnost v zemích strategického významu.
- Vytvořit silnější hlas pro děti.
- Stát se záchrannou agenturou pro děti na celém světě s cílem zlepšit připravenost na katastrofy a schopnost reagovat tak, aby se co nejlépe a nejrychleji dostalo pomoci dětem v nouzové situaci.

V nové globální strategii pro roky 2010 - 2015 se organizace zavázala zvýšit zaměření a rozsah práce na změnu života dětí. V rámci této strategie spustila celosvětový program s názvem „EVERY ONE“ (Každý).

V rámci programu EVERY ONE vytvořila ISCA sedmi-bodový plán pro záchranu dětí a jejich matek určený dárcům, rozvojovým zemím a mezinárodním organizacím (Save the Children, 2009):

1. Provádět důvěryhodné vnitrostátní plány
2. Zaměřit se na novorozence
3. Důraz na rovnost mezi chudými a bohatými
4. Mobilizovat další zdroje
5. Vzdělávání a uplatňování více zdravotních pracovníků
6. Řešení podvýživy
7. Zvýšit zaměření na děti v nouzi

Finanční podpora organizace přichází ze stran jednotlivců, firem i vládní a nevládních organizací. Z výroční zprávy za rok 2008 vyplývá, že celkové příjmy v roce 2008 byly ve výši 1,276 mld USD. Až 45 % se na příjmech organizace podílely příspěvky vlád a dobrovolné příspěvky činily 31 % příjmů (Save the children, 2008).

3.2.3 Deference for Children International (DCI)

Deference for Children International je nezávislá nevládní organizace, která se věnuje propagaci a ochraně dětských práv na globální, regionální, národní a místní úrovni. Byla ustanovena v roce dítěte (1979). Mezinárodní sekretariát sídlí v Ženevě (Švýcarsko). Pomocí národních sekcí a přidružených zemí má zastoupení ve 40 zemích světa.

Skupina nejméně 10 osob s odbornými znalostmi v oblasti lidských práv se může zavázat k rozvoji dětských práv ve své zemi a poslat žádost na mezinárodní sekretariát. Po obdržení výsledku své žádosti se skupina stává národní sekcí.

Národní sekce a přidružení členové²⁷ mohou navrhnout a realizovat své programy pomocí konkrétních priorit a potřeb dětí ve své zemi (např. dětská práce, násilí na dětech, děti v ozbrojených konfliktech, přístup ke vzdělání, migrace, atd.).

DCI používá mnoho strategií na podporu a ochranu práv dítěte (DCI, 2009a):

1. Přímé intervence – poskytuje přímou pomoc a podporu dětem v nouzi.
2. Advokacie a lobby – na národní a mezinárodní úrovni obhajuje rozvoj politik a postupů, které jsou v nejlepším zájmu dítěte.
3. Výzkum a monitoring – výzkumy zkoumají praktické uplatňování práv dětí v souladu s mezinárodními normami, poskytuje zprávy o porušování dětských práv.
4. Školení a budování kapacit – poskytuje školení policistům, soudcům a dalším odborníkům.

Nejvyšším řídicím orgánem složeným ze zástupců každé národní sekce je Mezinárodní valné shromáždění (The International General Assembly – IGA). Hlavní činnost IGA je stanovit priority, vize a postoje DCI, volí prezidenta a další členy Mezinárodní výkonné rady (The International Executive Council – IEC). IEC představuje řídicí orgán v období mezi setkáním Valné hromady. Skládá se z minimálně 7 a maximálně 13 osob, z nichž každá představuje 4 regiony, ve kterých působí DCI.

Setkání IGA se konají každé tři roky v jedné ze zemí s národní sekcí. V roce 2008 se setkání konalo v Bruselu (Belgie), další setkání by se mělo konat v letošním roce v Africe. Na konci každého setkání přijme IGA prohlášení, v němž přijme priority a cíle na následující tři roky.

Činnost organizace je financována z příspěvků mnoha organizací a národních sekcí. Z výroční zprávy organizace z roku 2009 vyplývá, že nejvíce se na příjmech podílí organizace UNICEF a UNODC²⁸ (DCI, 2009b).

---

²⁷ Národní sekce tvoří skupiny osob, které reprezentují DCI v dané zemi. Přidruženým členem se může stát již fungující organizace v oblasti lidských práv, která plní vize, cíle a poslání DCI.

²⁸ The United Nations Office on Drugs and Crime (Úřad OSN pro drogy a zločin)

3.3 Ostatní organizace na ochranu práv dětí v ČR

V České republice existuje několik nevládních organizací, občanských sdružení a obecně prospěšných organizací se zaměřením jejich hlavní činnosti na děti, jejich rozvoj, ochranu a pomoc, vzdělávání pracovníků a také informování dětí a veřejnosti o Úmluvě. Díky spolupráci organizací má řada projektů mezinárodní charakter.

V Úmluvě se ČR zavázala informovat veřejnost i děti o jejich právech. V důsledku toho vznikl v letech 2002 – 2004 projekt „Podpora dětských práv“, který si kladl za cíl zvýšit povědomí o právech dětí v ČR. Nejvíce se o to zasloužila nadace Naše dítě, která vydala tři publikace určené pro různé věkové kategorie dětí:

- Dětská práva – Víím, co smím?
- Práva jsou pro všechny
- Poznej svá práva, svobody a povinnosti

Nadace Naše dítě patří mezi jednu z nejvíce aktivních organizací zabývajících se ochranou dětí v ČR. Dětem pomáhá již od roku 1993 pomocí přímé finanční podpory, osvětové činnosti a prosazováním legislativních změn ke zlepšení systému ochrany práv dětí. V roce 1994 zřídila sdružení Linka bezpečí a mládeže mající na starosti neustálý provoz Linky bezpečí (Naše dítě, 2009).

Nadace je zapojená do řady mezinárodních projektů. V rámci spolupráce s evropskou aliancí eNACSO (European NGO Alliance for Child Safety Online) založila první českou horkou linku Internet Hotline zaměřenou na snížení hrozícího nebezpečí dětem při používání internetu a online technologií. V současnosti představuje blokování přístupu uživatelů internetu na stránky obsahující dětskou pornografii. Spoluprací s Evropskou federací pro pohřešované a komerčně zneužívané děti (Missing Children Europe) se zaměřuje zejména na ochranu dětí před sexuálním zneužíváním. Pod záštitou Evropské Komise a díky její finanční výpomoci se nadace zapojila do mezinárodního projektu „AGIS program“ s cílem zjistit skutečný rozsah pohřešovaných a sexuálně zneužívaných dětí v deseti nových členských státech Evropské unie (Naše dítě, 2009).

K naplňování Úmluvy pomáhá občanské sdružení Dětské krizové centrum s celorepublikovou působností, provozující od roku 1992 zařízení zaměřené na problematiku

dětí týraných, zneužívaných a zanedbávaných²⁹. Ministerstvo práce a sociálních věcí udělilo v roce 2000 zařízení pověření zabývat se sociálně – právní ochranou dětí. Mezi hlavní činnosti patří zejména vyhledávání dětí, na které se sociálně - právní ochrana vztahuje, poskytování poradenství rodičům při výchově, pořádání přednášek a kurzů zaměřených na řešení výchovných, sociálních a jiných problémů, atd. (Dětské krizové centrum, 2002).

Ochrana dětí tvoří jeden z hlavních pilířů³⁰ české nevládní organizace – Liga lidských práv. Již od svého založení v roce 2002 se zabývala poradenskou činností a analýzou soudů, jednají-li v zájmu dítěte. V současnosti se orientuje na problematiku poskytování vzdělání romských dětí a snaží se o snižování umisťování dětí v ústavech včetně dětí s různým postižením. Od roku 2007 je česká Liga lidských práv členem Mezinárodní federace lidských práv (FIDH), nejstarší mezinárodní organizace zabývající se problematikou lidských práv (Liga lidských práv, 2011).

V této oblasti působí v ČR ještě celá řada organizací a občanských sdružení zaměřených na konkrétní skupinu nebo určitý problém, např. Sdružení pěstounských rodin, STŘEP- České centrum pro sanaci rodiny, Servis pro práva dítěte, aj.

3.4 EU a systém ochrany dětských práv

Systému ochrany dětských a lidských práv v EU je věnována velká pozornost v rámci společné zahraniční politiky EU a dalších vnějších aktivit. Přijetím Maastrichtské smlouvy v roce 1993 se ochrana těchto práv se stala součástí všech tří pilířů.

Nejvíce se problematika lidských práv odrážela ve druhém pilíři – společná zahraniční a bezpečnostní politika (koordinace postupu při sjednávání mezinárodních smluv, dialog o lidských právech, mise EU, atd.). Do prvního pilíře lze zařadit obchodní a rozvojovou politiku, nebo také imigrační a azylovou politiku. V oblasti třetího pilíře se jedná o aktivity spojené s podporou boje proti obchodu s lidmi, nebo rasismu a xenofobii.

---

²⁹ Tzv. syndrom CAN = Child Abuse and Neglect

³⁰ Další pilíře tvoří problematika lidských práv ve zdravotnictví a trestní odpovědnost (dodržování lidských práv příslušníků policie ČR)

V době vstupu v platnost³¹ Lisabonské smlouvy zaniká systém EU založený na třech pilířích. Dochází tak ke zjednodušení a transparentnosti systému fungování EU. Ochrana lidských práv je zakotvena už v úvodu Lisabonské smlouvy a všechny členské státy Evropské unie jsou zavázány je dodržovat. Lisabonská smlouva zaručuje prosazování Listiny základních práv a svobod a umožňuje Evropské unii přistoupit k Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod (Europa, 2011).

Evropská unie, v rámci své vnější politiky při prosazování lidských a dětských práv, zdůrazňuje význam mezinárodních standardů, norem a právních nástrojů v oblasti lidských práv. Poukazuje na porušování lidských práv a oceňuje dosažený pokrok. O problematiku lidských práv se EU vyjadřuje také ve spolupráci s nečlenskými státy EU v rámci předvstupních rozhovorů.

Hlavní činnosti EU v oblasti práv dětí (Rada EU, 2011, s. 2):

- Provádění zásad Rady EU z roku 2003 týkající se dětí a ozbrojených konfliktů.
- Projednávání otázky práv dítěte se třetími zeměmi, zejména v rámci politického dialogu.
- V rámci procesu rozšiřování sledování pokroku, pokud jde o prosazování práv dítěte a o podporu reformy ochrany dítěte v kandidátských a potenciálních kandidátských zemích.
- Společně s latinskoamerickými státy v rámci OSN každoročně podporuje rezoluci o „právech dítěte“ a pravidelně vyzývá státy k podpisu, ratifikaci a provádění Úmluvy o právech dítěte a jejích opčních protokolů.
- Podpora práce příslušných mezinárodních a regionálních subjektů v oblasti práv dítěte.

Hlavním orgánem udávajícím směr společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU je Evropská rada. Její rozhodnutí jsou obsažena především v závěrech předsednictví, nebo mohou mít podobu společných strategií. K problematice lidských a dětských práv se vyjadřuje také Rada EU, Evropský parlament, Evropská komise, evropský veřejný ochránce práv a řada agentur.

---

³¹ Dne 1. prosince 2009.

4 PORUŠOVÁNÍ PRÁV DĚTÍ VE SVĚTĚ

I přes veškerou snahu mnoha mezinárodních organizací, integračních seskupení i dobrovolných organizací dochází po celém světě téměř každodenně k porušování dětských a lidských práv. Tento celosvětový problém se netýká pouze rozvojových zemí, ale skoro každého státu v každém kontinentě země. Je zřejmé, že způsoby i oblasti porušování jsou odlišné v rozvojových i rozvinutých zemích, stále se však jedná o jejich porušování a je potřeba s tímto problémem bojovat.

Tabulka 4.1: Regiony světa a vybrané problémy týkající se dětí, kterým musí čelit

Oblast	Populace r. 2009 (v tisících)		Dětská práce (5-14 let), 2000-2009 (%)	Nízká porodní váha, 2005- 2009 (%)	Počet dětí (0-14 let) s HIV/AIDS, 2009 (v tisících)
	pod 18 let	pod 5 let			
Afrika	473 927	154 528	29	13	2 300
Subsaharská Afrika	414 349	137 009	33	14	2 300
Východní a jižní Afrika	192 017	62 944	34	14	1 600
Západní a střední Afrika	202 608	68 077	35	13	690
Blízký východ a severní Afrika	156 647	46 917	10	10	19
Asie	1 172 419	323 529	12	18	160
Jižní Asie	621 106	177 114	12	27	110
Východní Asie a Tichomoří	551 312	146 415	11	6	48
Latinská Amerika a Karibik	194 445	53 079	9	8	58
Střední a východní Evropa/CIS³²	96 724	26 876	5	7	19
Rozvojové země	1 970 587	569 072	16	15	2 500
Nejméně rozvinuté země	390 642	124 367	29	16	1 100

Pozn: Dětská práce v Africe, Subsaharské Africe, Západní a střední Africe nezahrnuje Nigérii.

Výsledky Asie a Východní Asie a Tichomoří nezahrnují Čínu.

Nízká porodní váha - procento dětí narozených s váhou menší než 2 500 gramů.

Zdroj: UNICEF - The state of the world's children 2011, vlastní úprava

³² Commonwealth of Independent States – CEE/CIS

Nejzásadnější problémy jsou viditelné v rozvojových zemích, kde většina dětí trpí hladem i podvýživou a tím jsou nedobrovolně nuceny každý den bojovat o svůj život. Obyvatelé rozvojových zemí bývají v důsledku špatné životosprávy nakaženi nejrůznějšími infekčními nemocemi. Vážnost situace je možné nejlépe sledovat na Africkém kontinentě, který patří mezi oblasti světa, kde je největší výskyt infekčních nemocí i nemoci HIV/AIDS u mladistvých, ale také kojenců, kteří se nakazí od své matky.

K problémům, kterým děti musí čelit, patří také dětská práce. Většina dětí je donucena pracovat kvůli špatné finanční situaci v rodině, ale pracovní podmínky jsou neúměrné věku i fyzickým možnostem dětí. Ve válkou postižených oblastech jsou děti často používány k boji. Nejprve jsou násilně odvedeny ze svých rodných vesnic a poté musí bojovat a plnit příkazy svých velitelů pod výhružkou smrti. Tyto děti bývají také často nedobrovolnými účastníky sexuálního vykořisťování.

Tyto problémy si lidé v rozvinutých zemích sice dokážou představit, avšak nedokážou je dostatečně pochopit. Přesto dochází k porušování i ve vyspělých zemích. V oblasti dětských práv je to především problematika obchodování s dětmi, únosu, týrání a zneužívání dětí ale také ohrožení internetem a další.

4.1 Hlad, podvýživa a krnění

Hlad, podvýživa a krnění³³ ohrožuje přežití dětí, zdraví, růst i vývoj. Odhaduje se, že u dětí do pěti let v rozvojových zemích je 195 milionů dětí zakrnělých a 129 milionů jich trpí podváhou. Deset procent dětí v rozvojovém světě trpí těžkou podvýživou. Více než 90 % dětí trpících krněním žije v rozvojových zemích Afriky a Asie (UNICEF, 2009b). Zatímco podvýživu lze poměrně snadno napravit správnou výživou s dostatečným množstvím vitamínů a minerálních látek, u krnění je tomu naopak.

Z deseti zemí, které nejvíce přispívají ke globální zátěži krnění dětí, se jich šest nachází v Asii: Bangladěš, Čína, Indie, Indonésie, Pákistán a Filipíny. Tyto země zabírají první příčky

---

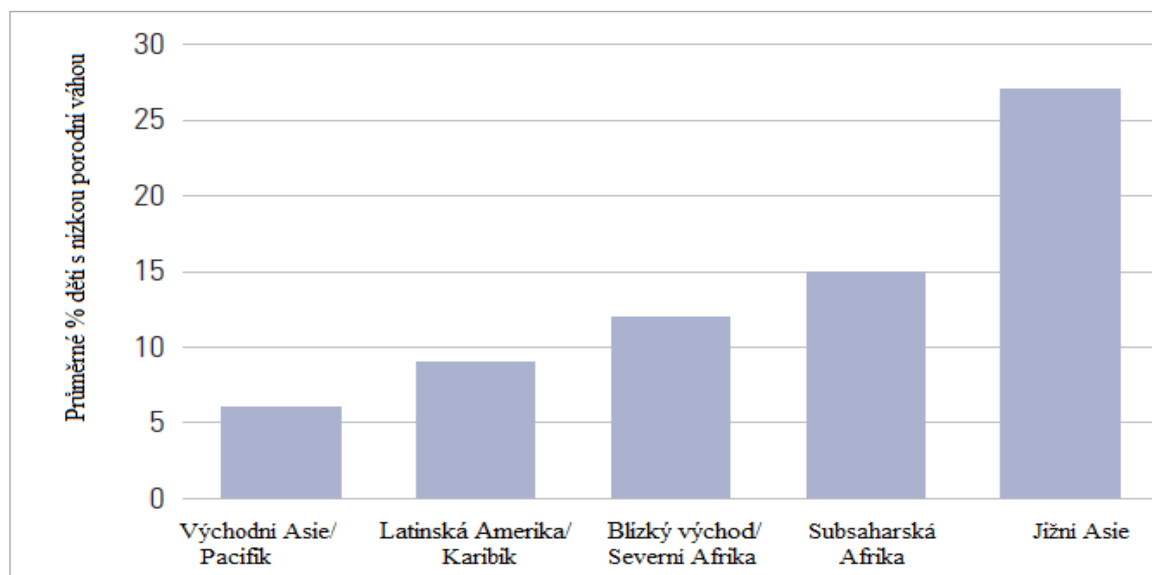
³³ Krnění je definováno jako deficit ve výšce vzhledem k věku dítěte v porovnání se standardy dětského růstu.

v důsledku poměrně velkého počtu obyvatel a velkého procenta výskytu zakrnělých dětí (48 %). Pouze v Indii se odhaduje 61 milionů zakrnělých dětí (UNICEF, 2009b).

Ze zprávy UNICEF z roku 2009 vyplývá, že od roku 1990 do roku 2008 došlo v rozvojových zemích ke snížení výskytu krnění ze 40 % na 29 %. O tento pokles se nejvíce zasloužila Čína (pokles ze 44 % na 30 %), zatímco v Africe byl zaznamenán pouze mírný pokles výskytu krnění (z 38 % na 34 %). Navíc v důsledku populačního růstu v Africe byl zaznamenán zvýšený počet zakrnělých dětí (ze 43 milionů v roce 1990 na 52 milionů v roce 2008).

Podvýživa vzniká často u dětí už v době před narozením kvůli špatné výživě matky. Děti se narodí s nízkou porodní váhou a společně s oslabeným imunitním systémem jsou náchylnější k infekčním nemocem. Podvýživa vzniká jako výsledek kombinace mnoha faktorů, mezi které patří nedostatek potravin a živin, nedostatek vody a špatné zdravotnické a hygienické služby.

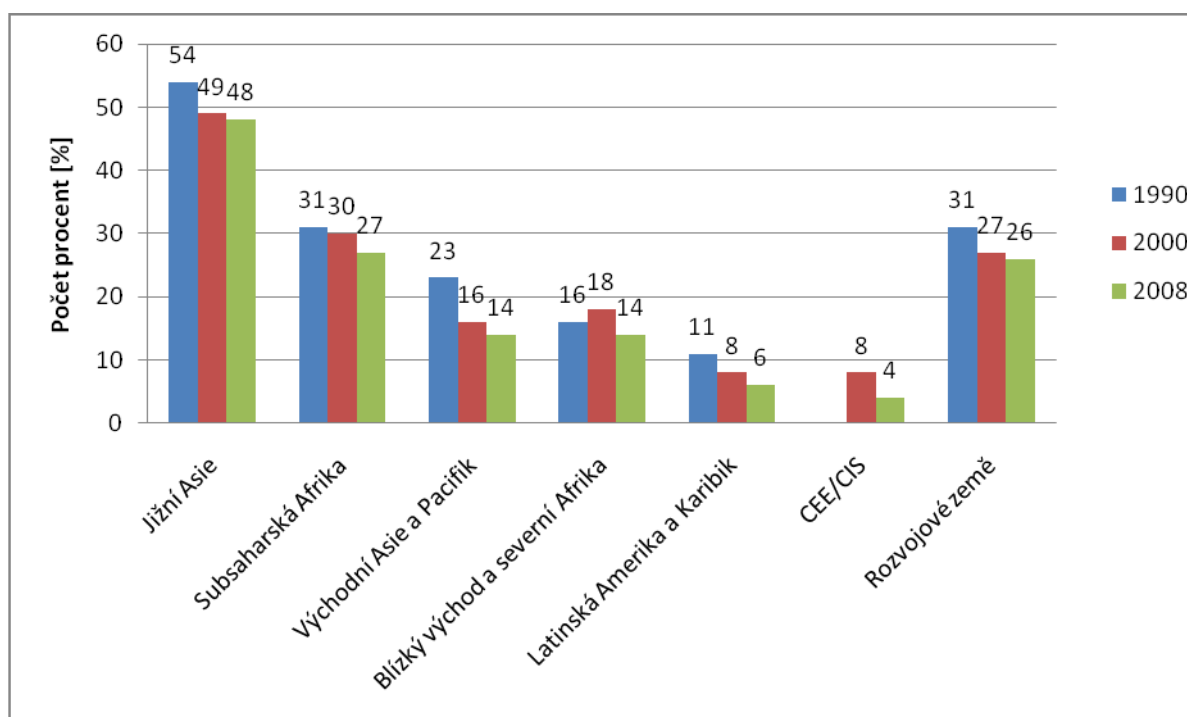
Graf 4.1: Průměrné počty dětí s nízkou porodní váhou (>2500 g) v jednotlivých regionech, 2000 - 2007

Zdroj: UNESCO - Reaching the marginalized –EFA Global monitoring report 2010, vlastní úprava

Hlad a podvýživa jsou problémy, s kterým se potýká většina zemí v Subsaharské Africe a jižní Asii. Mezi roky 1990 a 2008 se celosvětově podváha u dětí do pěti let se snížila z 31 % na 26 %. V souvislosti s podváhou neexistují výrazné rozdíly mezi dívkami a chlapci, avšak byly zaznamenány rozdíly ve venkovských a městských oblastech. Děti z venkovských oblastí trpí častěji podvýživou než děti z měst (UNICEF, 2010b).

Graf 4.2: Procento dětí (0 – 59 měsíců) trpící podvýživou dle regionů

Zdroj: UNICEF - Progress for children 2010, s. 14, vlastní úprava

Pro optimální vývoj a přežití dítěte je důležité zahájení včasného kojení. Včasné zahájení kojení přispívá ke snížení novorozenecké úmrtnosti o 20 %. Přesto pouze 39 % novorozeneckých dětí v rozvojovém světě je přiloženo k prsu matky do jedné hodiny po porodu. Ke snížení dětské úmrtnosti napomáhá výhradní kojení nejméně do šesti měsíců dítěte (UNICEF, 2010b).

Mnoho dětí trpí hladem a podvýživou také v důsledku stále rostoucích cen potravin, nedostatku potravin v zemích ohrožených válečnými konflikty nebo nedostatku potravin v zemích postižených přírodními katastrofami.

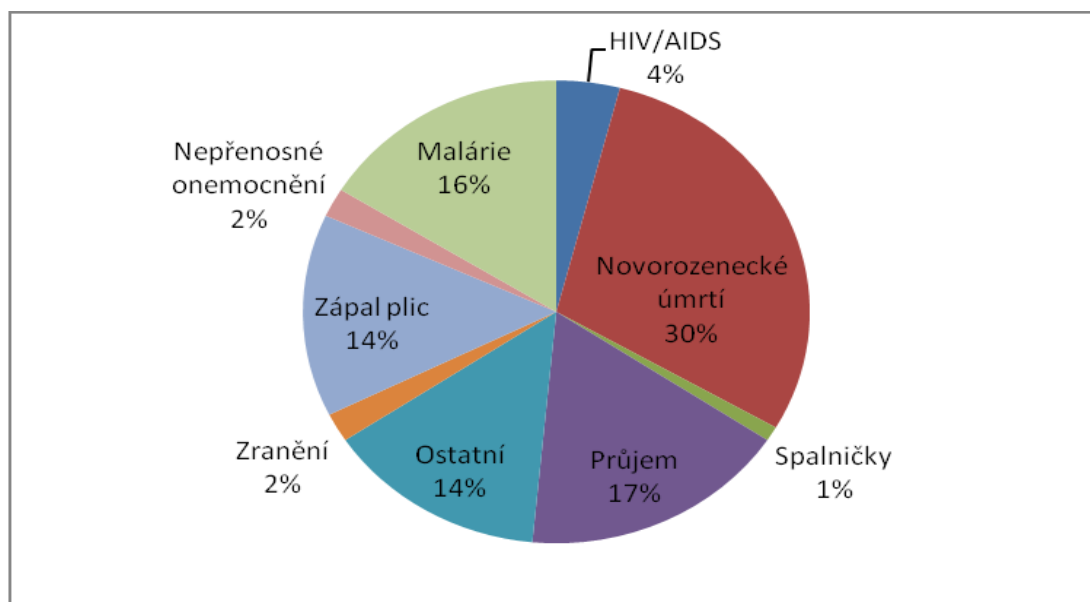

Pokud dítě trpí podvýživou nebo hladem je zde předpoklad, že tento stav může ovlivnit jeho psychický i fyzický stav. Může mít vliv na vzdělání a ovlivnit celý budoucí život dítěte. S následky podvýživy, které jsou představované mnohými zdravotními komplikacemi, se děti musí potýkat po zbytek svého života. Opačný problém týkající se potravin a živin lze nalézt v průmyslových zemích, které čelí problému nadváhy a obezity dětí. Avšak vysoký výskyt dětí s nadváhou mají také rozvojové země a země v transformaci. Nejhorší situace dětí trpících nadváhou a obezitou je v USA.

4.2 HIV/AIDS a jiné nemoci

Nemoci ohrožují zdraví a mnohdy i životy dětí. Každoročně umírá mnoho dětí v důsledku různých infekčních a ostatních nemocí. V rozvojových zemích s často špatnými hygienickými podmínkami tvoří velké procento úmrtí dětí nemoci malárie, průjem i HIV/AIDS. Počet dětských úmrtí je v těchto zemích vyšší, než rozvinutých zemích s lepšími zdravotnickými službami i hygienickými podmínkami.

Graf 4.3: Hlavní příčiny novorozenecké a dětské úmrtnosti (do 5 let) na Africkém kontinentu, 2008

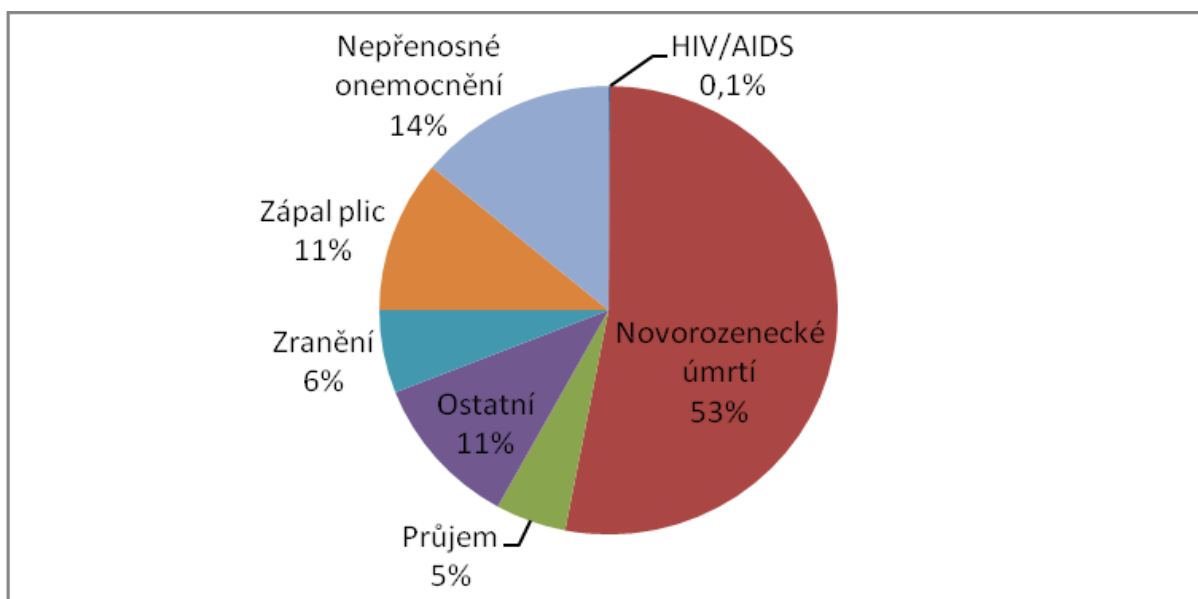

Zdroj: WHO - World health statistics 2010, vlastní úprava

Více než 22 000 dětí mladších pěti let zemře každý den a téměř 1 000 dětí zemře každou hodinu. V roce 2008 zemřelo okolo 8 milionů dětí mladších pěti let (WHO, 2010). Ze statistických údajů WHO v roce 2010 vyplývá, že existují rozdíly mezi úmrtím dětí

v různých kontinentech světa. Nejčastější příčinou úmrtí dětí do pěti let na Africkém kontinentě je novorozenecké úmrtí (30 %). Za druhou nejčastější příčinu úmrtí je považován průjem a malárie. Zápal plic způsobuje úmrtí dětí ve 14 % všech případů. Zatímco na Africkém kontinentě HIV/AIDS způsobuje 4 % úmrtí u dětí, na Evropském kontinentu tato nemoc představuje pouze 0,1 % dětí.

Graf 4.4: Hlavní příčiny novorozenecké a dětské úmrtnosti (do 5 let) na Evropském kontinentu, 2008

Zdroj: WHO - World health statistics 2010, vlastní úprava

Na Evropském kontinentu je příčina dětské a kojenecké úmrtnosti nejčastěji novorozenecké úmrtí (o 23 p. b. více³⁴ než na Africkém kontinentě). Zatímco nepřenosné onemocnění a zranění způsobují úmrtí více na Evropském než na Africkém kontinentě, u infekční nemoci jako je malárie a průjem je tomu přesně naopak.

Malárie je onemocnění způsobené parazity, které se na člověka přenesou pomocí komářího štípnutí. Dle WHO bylo v roce 2008 zaznamenáno 247 milionů případů tohoto onemocnění a téměř jeden milion úmrtí – především dětí v Africe. Přestože jde této nemoci předcházet pomocí ochranných sítí a je léčitelná, každých 45 sekund umírá na malárii jedno dítě v Africe.

³⁴ Přestože v procentním vyjádření umírá více dětí na Evropském kontinentě na novorozeneckou úmrtnost, v absolutním vyjádření je počet úmrtí dětí vyšší na Africkém kontinentě.

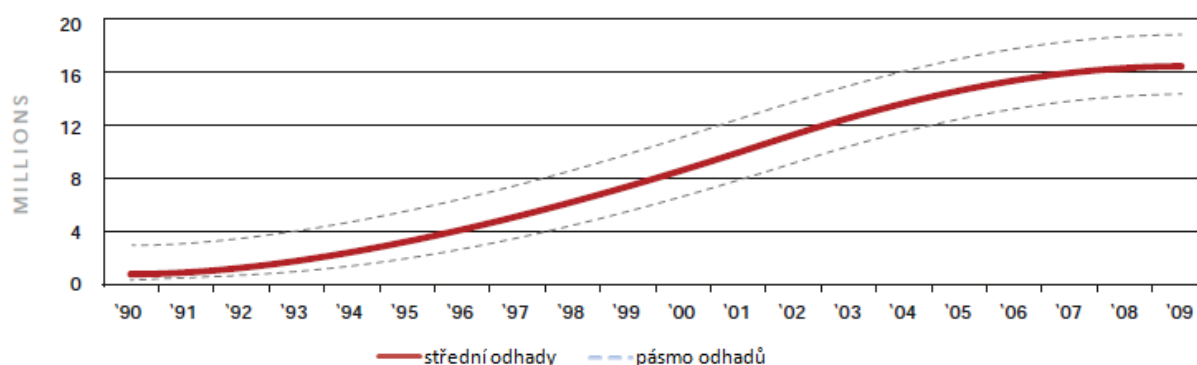
Ze statistik WHO vyplývá, že smrt více než 1,5 milionů dětí ročně má za následek průjem. Nejvíce ohrožené touto nemocí jsou děti, které trpí podvýživou a sníženou imunitou. Tato nemoc trvá obvykle několik dní a dítě tak ztratí množství vody a soli z těla a v důsledku toho většina dětí umírá.

Další nemocí, která trápí děti je HIV/AIDS. Nejvíce postiženou skupinou HIV/AIDS jsou dívky a ženy, které tvoří více než polovinu všech nakažených. V Subsaharské Africe jsou ženy ve věku 15 – 24 let osmkrát častěji HIV pozitivní než muži. K přenosu HIV/AIDS obvykle dochází i z matky na dítě. V roce 2009 klesl počet nakažených dětí od své matky na 370 000 dětí oproti roku 2001, kdy se odhadovalo 500 000 takto nakažených dětí (UNAIDS, 2010b).

Z globální zprávy UNAIDS 2010 vyplývá, že celosvětově klesá úmrtní dětí mladších 15 let na HIV/AIDS. Dle odhadů v roce 2009 zemřelo na tuto nemoc 260 000 dětí, což bylo o 19 % méně než v roce 2004, kdy počet úmrtí dosáhl 320 000 dětí. Tento klesající trend je důsledek rozvoje zdravotních služeb ve snaze zabránit přenosu nemoci z matky na dítě a zvýšené dostupnosti léčby dětí.

HIV/AIDS a jiné nemoci představují hrozbu pro děti také kvůli tomu, že mnoho z nich se stává v důsledku této nemoci sirotky. Zatímco počet úmrtí dětí na tuto nemoc klesá, počet sirotek se kvůli této nemoci zvyšuje.

Graf 1.5: Počet sirotek v důsledku HIV/AIDS

Zdroj: UNAIDS - Global report 2010, s. 24

Z výsledků globální zprávy UNAIDS z roku 2010 vyplývá, že mezi roky 2001 a 2009 klesl celkový počet nově nakažených virem HIV o více než 25 %. Pokles nebo stagnace byl zaznamenán v zemích Subsaharské Afriky – Nigérie, Etiopie, Jižní Afrika, Zambie a Zimbabwe. Nicméně v některých zemích především ve východní Evropě a střední Asii je zaznamenán v tomto období opačný trend - 25 % nárůst. Celkový počet dospělých a dětí s virem HIV/AIDS roste, v roce 2009 činil počet lidí žijících s touto nemocí 33,3 milionů (v roce 2001 28,6 milionů lidí).

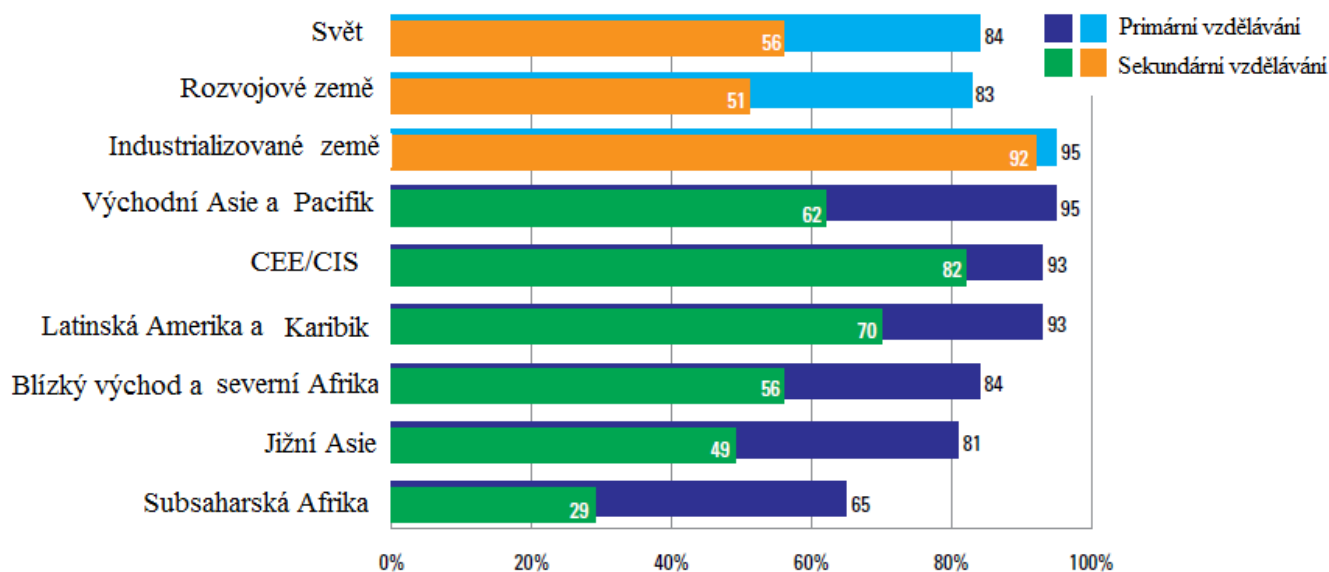
4.3 Vzdělávání

Zatímco ve vyspělých zemích je zavedena povinná školní docházka, v mnoha rozvojových zemích je vzdělávání považováno za nadstandardní službu, kterou si nemohou nejchudší rodiny dovolit. Pomocí mnoha organizací dochází ke snižování počtu dětí nenavštěvujících základní vzdělání. Od roku 1999 počet dětí nenavštěvujících školu dosáhl celosvětového snížení o 33 milionů (UNESCO, 2010b). Většinu dětí nenavštěvujících základní vzdělání představují dívky. I tento počet se ale daří dlouhodobě snižovat.

Výsledky globální zprávy UNESCO 2010 dokazují, že v roce 2007 nenavštěvovalo školu 72 milionů dětí, což představuje pokles o 28 % oproti předchozímu desetiletí. Nejvyšší počet dětí nenavštěvujících školu se vyskytuje v jižní Asii, západní a střední Africe. Počet zapsaných studentů v Subsaharské Africe roste od roku 1999 pětikrát rychleji, než tomu bylo v 90. letech 20. století.

Rozdíly ve vzdělání lze nalézt nejen mezi regiony, ale také mezi primárním se sekundárním systémem vzdělávání. Zatímco 84 % dětí celého světa ve věku základního vzdělání navštěvuje základní školu, tak střední školu navštěvuje jen polovina dětí středoškolského věku (UNICEF, 2010b).

Graf 4.6: Procentuální vyjádření dětí navštěvujících základní a střední vzdělání v jednotlivých regionech, 2003 - 2008

Pozn.: Průměry sekundárního vzdělávání u položek svět, rozvojové země a Východní Asie a Pacifik nezahrnují Čínu.

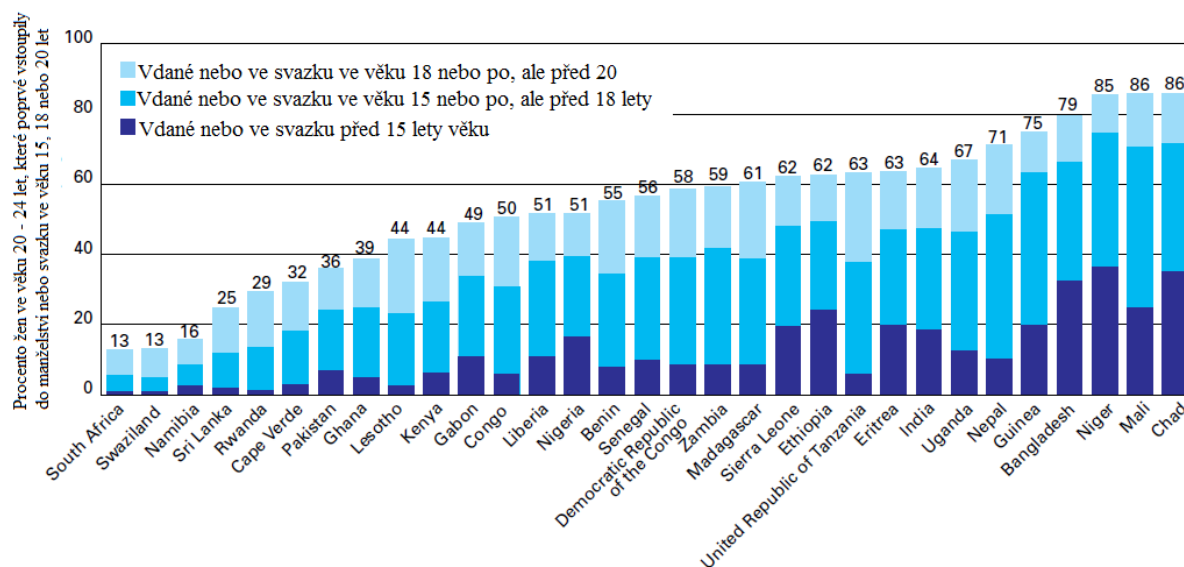
Zdroj: UNICEF - Progress for children 2010, s. 19, vlastní úprava

Ve 26 zemích světa má více než 20 % dospělých má za sebou méně než 2 roky školní docházky. Burkina Faso a Somálsko představují země, kde tento podíl představuje až 50 %. Nejvíce zanedbávaná je čtenářská gramotnost, odhadem 759 milionů dospělých postrádá čtenářskou gramotnost, dvě třetiny z tohoto počtu tvoří ženy (UNESCO, 2010b).

Možnosti dětí na vzdělání ovlivňuje také jejich fyzické a psychické schopnosti. Mnoho dětí z rozvojových zemí má v důsledku podvýživy, infekčních nemocí a nízké porodní váhy předpoklady, že vzdělání pro ně bude složitější, než pro zdravé děti stejného věku ve vyspělých zemích. Většinou mají tyto děti specifické potřeby pro vzdělání.

Nízký podíl dívek ve školách je způsoben skutečností, že dívky jsou nuceny vdávat se v nízkém věku, zakládat rodiny a starat se o domácnost. Nejčastější takto mladá manželství bývají uzavírány v jižní Asii a Subsaharské Africe. Tyto dívky nezřídka bývají oběťmi domácího násilí.

Graf 4.7: Manželství dle věku prvního svazku ve vybraných zemích, 2000 - 2009

Zdroj: UNICEF - The state of the world's children 201, s. 34, vlastní úprava

Manželství uzavírané před dovršením 15 let věku dívky se nejvíce uskutečňuje v zemích Niger, Bangladéš, Čad, Mali a Etiopie. Počet dívek ve věku 20 – 24 let, které uzavřely manželství v takto mladém věku, převyšuje 20 %. Celkově největší počet uzavíraných manželství mladých žen je v zemích Čad, Mali a Niger.

Vzdělávání dětí představuje jednu z hlavních příležitostí pro změnu do budoucnosti. Je považováno za způsob vedoucí k odstranění chudoby. Přesto v důsledku finanční krize dochází ke snižování výdajů na vzdělávání. Rodiče dětí se stávají nezaměstnanými, a proto snižují rozpočty jednotlivých domácností a stahují své děti ze školy.

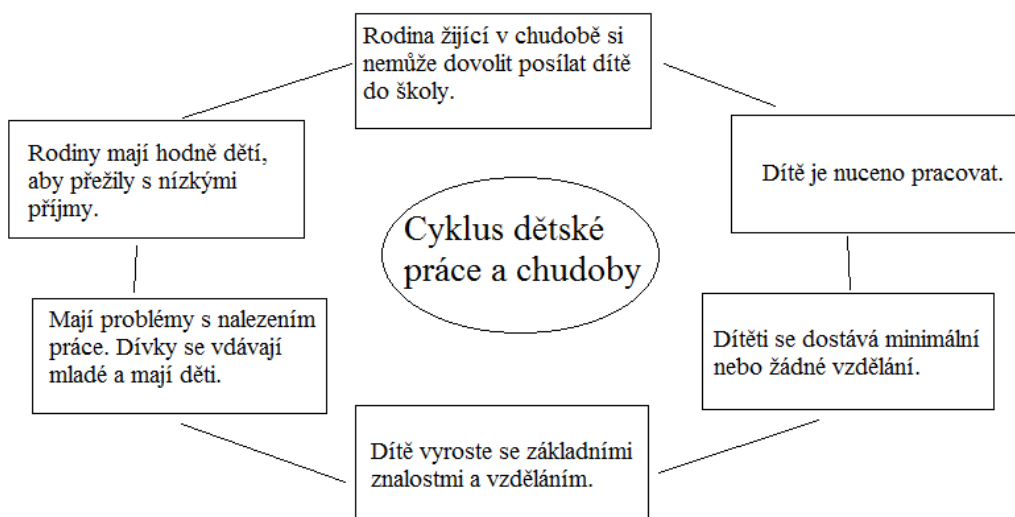
4.4 Dětská práce

Dětská práce představuje všechny formy práce, které jsou vykonávány osobami, které nedosahují 18 let věku, a které působí škodlivě na jejich tělesné, duševní a citové zdraví. Za práci se považují i takové činnosti, za které děti nedostávají mzdu (práce v domácnosti, na poli, hlídání sourozenců, atd.).

Z Úmluvy o právech dítěte (článek 32.1) vyplývá, že za dětskou práci se považuje taková práce, která dítěti zabraňuje vzdělání nebo která škodí zdraví dítěte nebo jeho tělesnému, duševnímu, duchovnímu, mravnímu nebo sociálnímu rozvoji (OSN, 1989).

Dětská práce je považována za problém především kvůli tomu, že představuje porušení práv dítěte a také bere dětem možnost vzdělávání. Největší zastoupení dětské práce je v zaostalých nebo méně rozvitých oblastech. Za jednu z příčin dětské práce se považuje chudoba a potřeba rodiny, aby starší dítě pracovalo a pomáhalo s domácností. Nedostatečným vzděláním se tak dítě znovu dostává do chudoby a nachází se v tzv. bludném kruhu chudoby.

Schéma 4.1: Cyklus dětské práce a chudoby

Zdroj: Stop children labour - Child labour exists because we allow it to exist, 2008, vlastní zpracování

Další z důvodů absence dětí ve škole je obava rodičů o své dítě. Škola se mnohdy nachází několik kilometrů daleko od rodných vesnic. Finanční situace rodiny hraje taky roli při rozhodování mezi vzděláváním a prací. Mnoho rodin nemá prostředky na nakoupení školních uniforem a školních potřeb. S celosvětovým požadavkem na nižší ceny výrobků je dětská práce využívána, jelikož představuje levnou pracovní sílu.

Všechny druhy dětské práce jsou nepřijatelné, avšak podle druhu vykonávané práce je možno ji rozdělit do několika kategorií (Stop children labour, 2008):

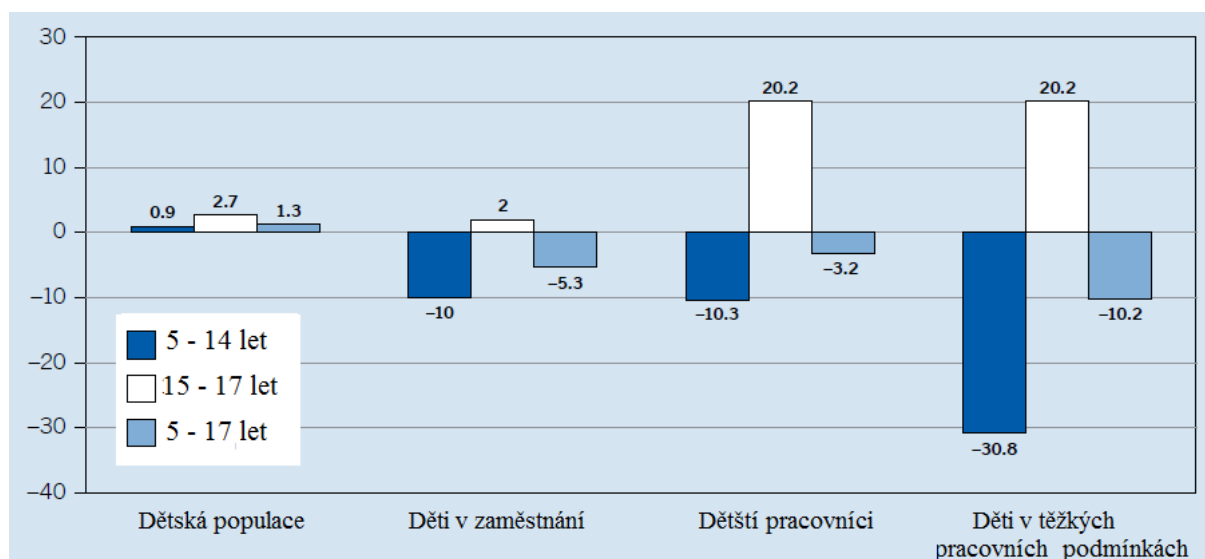
- děti pracující v nejhorších formách dětské práce – např. prostituce, pornografie, práce související s drogami,
- obchodování s dětmi,
- dětská prostituce a pornografie,
- děti využívané k trestné činnosti,
- děti zapojení do ozbrojených konfliktů,
- děti vykonávající domácí práce – např. otroci,
- nebezpečné dětské práce – např. práce pod vodou, v podzemí, ve stísněných prostorech, s nebezpečnými materiály.

Z globální zprávy ILO 2010 vyplývá, že dětská práce je registrovaná i u dětí pod 5 let věku. Nejvíce má však zastoupení ve věkové skupině 5 – 17 let. Celkový počet dětí ve sledovaném období (2004 – 2008) je 1,586 mld., děti v zaměstnání je 306 milionů (některé formy práce jsou dle ILO přípustné), dětská práce představuje 215 milionů a dětí pracujících v nejhorších formách dětské práce je 115 milionů dětí.

Ve sledovaném období klesl podíl dětské práce ve věkové skupině 5 - 14 let o 10 %, zatímco ve věkové skupině 15 - 17 let byl zaznamenán nárůst o 2 %. Výsledek poklesu nejhorších forem dětské práce, kde byl zaznamenán pokles o 31 %, je v souladu s globálním trendem snižování dětské práce. Ve věkové kategorii 15 – 17 let byl zaznamenán nárůst o 20 %, což představuje růst z 52 na 62 milionů dětí.

Graf 4.8: Procentuální změny v populaci dětí a dětské práci, 2004 - 2008

Zdroj: ILO - Global report 2010, s. 7, vlastní úprava

Ze zprávy ILO³⁵ za rok 2010 vyplývá, že od roku 2006 dochází ke zpomalení tempa snižování dětské práce. Důvody jsou spatřovány především v globální hospodářské a finanční krizi. Zatímco v Asii, Pacifiku, Latinské Americe a Karibiku dochází dlouhodobě ke snižování dětské práce, na Africkém kontinentě dochází k její stagnaci a dokonce i růstu. Tento region má všeobecně největší podíl pracujících dětí, kdy každé čtvrté dítě je zapojeno do dětské práce. Největší počet pracujících dětí je ovšem odhadován v Asii a Pacifiku (ILO, 2010).

Tabulka 4.2: Regionální srovnání dětské práce ve věkové skupině 5 – 17 let, 2008

	Celkový počet dětí (‘000)	Děti v zaměstnání		Dětsí pracovníci		Děti v těžkých prac. podmínkách	
		(‘000)	%	(‘000)	%	(‘000)	%
Svět	1 586 288	305 669	19.3	215 269	13.6	115 314	7.3
Asie a Pacifik	853 895	174 460	20.4	113 607	13.3	48 164	5.6
Latinská Amerika a Karibik	141 043	18 851	13.4	14 125	10.0	9 436	6.7
Subsaharská Afrika	257 108	84 229	32.8	65 064	25.3	38 736	15.1
Ostatní regiony	334 242	28 129	8.4	22 473	6.7	18 978	5.7

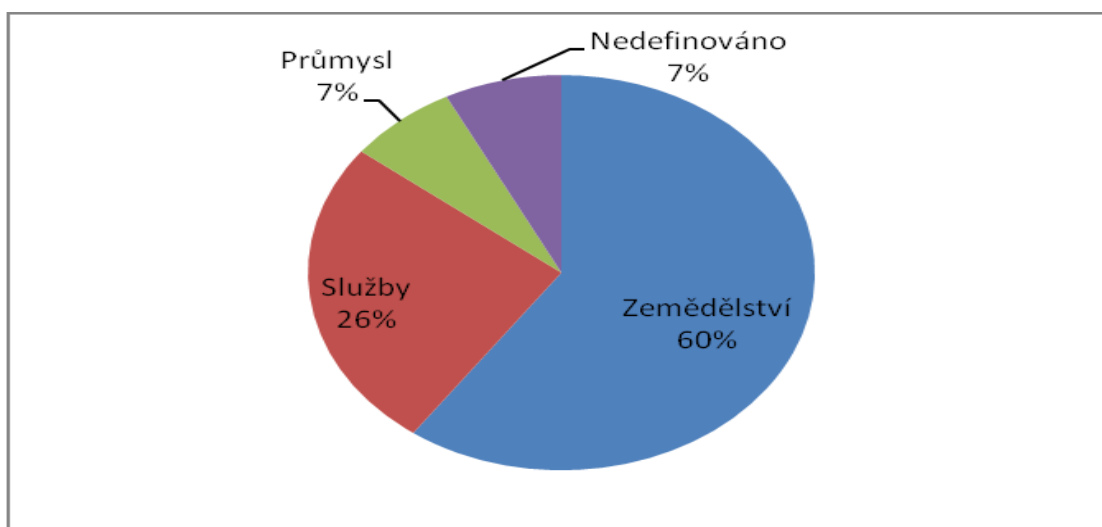
Zdroj: ILO - Global report 2010, s. 10, vlastní úprava

³⁵ Zpráva z roku 2010 „Accelerating action against child labour (Zrychlení činnosti proti dětské práci)“ navazuje na globální zprávu „A future without child labour (Budoucnost bez dětské práce)“ z roku 2002, která upozornila na důležité klíčové otázky k řešení, pokud má být dosaženo pokroku v redukci dětské práce. Na tuto zprávu navázala v roce 2006 globální zpráva „The end of child labour: Within reach (Konec dětské práce: Na dosah)“, kde ILO stanovila strategický rámec k odstranění nejhorších forem dětské práce do roku 2016.

ILO ve své zprávě v roce 2010 hodnotí stav dětské práce v závislosti na pohlaví. Zatímco u chlapců dochází k růstu dětské práce, u dívek je trend opačný. Dosažené snížení dětské práce je tedy v důsledku snížení dětské práce u dívek.

Odlišnosti v dětské práci lze nalézt v jednotlivých odvětvích, kde děti pracují. Více než polovina dětí pracuje v sektoru zemědělství, čtvrtina jich zastává práci v sektoru služeb a téměř deset procent pracuje v průmyslu. Zatímco chlapci častěji pracují v zemědělství a průmyslu u dívek je největší zastoupení v sektoru služeb (ILO, 2010).

Graf 4.9: Podíl dětské práce v jednotlivých segmentech (5 – 17 let), 2008

Zdroj: ILO - Global report 2010, vlastní úprava

Na Asijském kontinentu jsou zaznamenány pokroky k ukončení dětské práce především v Indii³⁶, která je považována za zemi s největším počtem dětských pracovníků. Počet dětských pracovníků ve věku 5 – 14 let se z 13,3 mil. v letech 1993 – 1994 snížil na 8,6 mil. v letech 2004 – 2005. Na základě zákona z roku 1986 upravilo Ministerstvo práce (v roce 2007) seznam³⁷ nebezpečných zaměstnání, aby zahrnovala domácí práce, práce v restauracích a malých čajových obchodech, která se zakazuje dětem mladším 14 let (ILO, 2010).

O odstranění dětské práce se na mezinárodní úrovni zasluhuje nejvíce organizace ILO, která v rámci programu IPEC v letech 2006 -2007 přímo pomohla téměř půl milionu dětem a

³⁶ Indie byla jedním z prvních šesti států, které se připojily k IPEC v roce 1992.

³⁷ V roce 2008 na seznamu přibýlo potápění a Indie tak dokazuje, že průběžně reviduje seznam zaměstnání.

více než 33 mil. dětem nepřímo. V roce 2008 činily výdaje organizace ILO více než 60 mil. USD. Program IPEC také pomáhá zemím k dosažení cíle odstranění nejhorších forem dětské práce do roku 2016 (ILO, 2010). Řada zemí i podniků se o odstranění dětské práce snaží pomocí zjišťování původce dodavatele a zákazu dovážených produktů s podílem dětské práce.

4.5 Dětsí vojáci

Za jedno z nejvíce problematických porušování dětských práv je považováno využívání dětí jako aktivních vojáků do ozbrojených konfliktů. Ozbrojené skupiny využívají odhadem 300 000 dětí jako vojáky ve zhruba třiceti válečných konfliktech světa. Problematika dětských vojáků se týká většiny zemí, které jsou ohroženy válečnými konflikty. Jedná se především o oblasti Latinské Ameriky, asijské země ale i země Evropy. Nejkritičtější je situace ve střední části Afrického kontinentu, kde je největší počet válečných konfliktů a dětských vojáků.

Za dětského vojáka je obecně považována osoba mladší 18 let (zahrnující dívky i chlapce), která je členem vládních ozbrojených sil nebo jiných ozbrojených skupin a která je využívána jako účastník v boji, kuchař, špión, poslíček, vyhledávač min, nosič, strážce nebo pracovník domácích prací. Dětský voják bývá také předmětem sexuálního otroctví a sexuálního zneužívání (Child soldiers, 2007b).

Děti jsou považovány za jedny z nejlepších a nejkrutějších vojáků v boji. Pro svůj útlý věk nemají ještě vyvinuté morální citění a zábrany. Boj a zabíjení je pro ně zcela přirozená činnost, často povzbuzována snahou zavděčit se svému veliteli. Výhodou využívající k léčkám patří také zdánlivá nevinnost dětí. Dětsí vojáci tak představují hrozbu pro mezinárodní bezpečnost.

Problém dětských vojáků se netýká pouze rozvojových zemí. I přes platnost Opčního protokolu o zapojování dětí do ozbrojených konfliktů je v mnoha zemích minimální hranice pro dobrovolný vstup do armády stanovena pod 18 let. Některé členské země EU mají také nastavenou sníženou hranici pro vstup do armády.

Tabulka 4.3: Země, kde je minimální věk pro dobrovolný nábor do armády stanoven pod 18 let zahrnuje nábor za účelem odborné přípravy a jako kadetů

Arménie	Francie	Moldavsko
Austrálie	Německo	Nizozemsko
Rakousko	Guinea-Bissau	Nový Zéland
Ázerbajdžán	Guyana	Pákistán
Bangladéš	Maďarsko	Papua-Nová Guinea
Barbados	Indie	Paraguay
Bělorusko	Írán	Peru
Bolívie	Irsko	Filipíny
Brazílie	Izrael	Polsko
Brunej	Jamajka	Ruská federace
Burundi	Kazachstán	Ostrov Svatý Tomáš a Príncipe
Kamerun	Keňa	Seychely
Kanada	Korea	Singapur
Cape Verde	KLDR	Tanzanie
Čad	Kyrgyztán	Tonga
Čína	Libanon	Trinidad a Tabago
Kuba	Libye	Turkmenistán
Kypr	Lucembursko	Velká Británie
Dominikánská republika	Malajsie	USA
Ekvádor	Malta	Viet Nam
Egypt	Mexiko	Zambie
El Salvador		

Zdroj: Child soldiers - Global report 2008, vlastní úprava

V zemích ohrožených válečnými boji se věk rekrutovaných dětí pohybuje daleko pod hranicí 18 let. Často bývají nájímány děti ve věku 10 let, ale i mladší. Děti jsou rekrutovány nevládními revoltujícími skupinami ale také národními armádami. V období 2004 – 2007 použily děti ve válečných konfliktech vlády jednotlivých zemí – Čad, Demokratická republika Kongo, Izrael, Myanmar, Somálsko, Súdán a jižní Súdán, Uganda, Jemen, Spojené království Velké Británie - nasadilo vojáky ve věku pod 18 let při válečném konfliktu s Irákem (Child soldiers, 2007b).

I přes popírání jednotlivých vlád existují důkazy, že vlády stále používají děti jako vojáky. V roce 2006 byly v Čadu použity děti k obraně hlavního města proti ozbrojeným skupinám, v Somálsku prozatímní federativní vláda rekrutovala a používala děti během intenzivních bojů na konci roku 2006. Na děti, kterým se povedlo v Ugandě utéct z LRA

(Armády božího odporu) nebo z ní byly propuštěny, byl vyvíjen tlak, aby se připojily k vládním silám v boji proti LRA (Child soldiers, 2007b).

Od začátku konfliktu v Ugandě (80. léta 20. století) bylo LRA uneseno cca 25 000 dětí. V období 2002 a 2003 vyvrcholil počet unesených dětí, odhaduje se, že bylo uneseno až 10 000 dětí (Child soldiers, 2007b). Únosy dětí probíhají obvykle v noci. Aby děti snížily riziko únosu a rekrutování do LRA, vydávají se tisíce dětí každou noc ze svých vesnic do měst, bývají přezdívány „night commuters“.

V Demokratické republice Kongo v roce 2003 čekalo na demobilizaci odhadem 30 000 dětí. Nábor dětských vojáků do bývalé Konžské armády (Conglomese army) oficiálně skončil v roce 2003, přesto však některé děti stále zůstávají v ozbrojených silách FARDC - Forces armées de la République démocratique du Congo (cca 7 000 dětí). V roce 2007 pokračoval nábor dalších vojáků v některých oblastech, zejména v Severním Kivu (Child soldiers, 2007b). Na základě zprávy Generálního tajemníka OSN zdokumentovala mise OSN v Demokratické republice Kongo (MONUC) v roce 2009 v oblasti 848 nově přijatých dětí. Přesný celkový počet dětských vojáků je těžko stanovitelný, jelikož místa jejich táborů jsou často schovaná válečnými veliteli, nebo bývají umístěny v nebezpečných zónách a válečných pásmech.

Ze zprávy Child soldiers Global report 2008, která zkoumá problematiku dětských vojáků za období v letech 2004 – 2007, vyplývá, že dosáhnout cíle ve vymýcení nabírání dětí pod 18 let do armády je nesnadné. Během zkoumaného období byly sice desítky tisíc dětí demobilizovány, ale desítky tisíc jich zůstaly nebo byly nově přijato do armády. Odhaduje se, že největší počet dětských vojáků se nachází v Barmě, tuto situaci ovšem tamní vláda popírá.

V globálním světě v souvislosti s touto problematikou vzniklo mnoho mezinárodních norem. Téměř dvě třetiny států světa ratifikovaly Opční protokol o zapojení dětí do ozbrojených konfliktů. OSN ve spolupráci s INGO vytvořila v roce 2006 „Standarty pro integrované odzbrojení, demobilizaci a reintegraci (DDR – Disarmament, Demobilization, Reintegration)“. Sedm mírových operací Rady bezpečnosti OSN je v mandátu DDR. Jedná se o mise v Sierra Leone (UNAMSIL, 1999), Demokratické republice Kongo (MONUC, 1999), Liberii (UNMIL, 2003), Pobřeží slonoviny (UNOCI, 2004), Haiti (MINUSTAH, 2004), Burundi (UNOB, 2004) a Súdanu (UNMIS, 2005). Cílem je přispět k bezpečnosti a stabilitě

na územích zničených konflikty a zahájit jejich obnovu a rozvoj (United Nations Disarmament, Demobilization and Reintegration Resource Centre, 2009).

V roce 2007 vznikly „Pařížské zásady a pokyny týkající se dětí spojených s ozbrojenými silami a ozbrojenými skupinami“, které byly přijaty vládami 58 států během konference s názvem „Free children from war“. Země se tak zavázaly propustit všechny dětské vojáky z bojových sil a podpořit programy určené k navrácení dětských vojáků do života. Do září 2010 schválilo Pařížské principy 95 zemí světa.

Během působení dětí jako dětských vojáků se děti často dopouští zločinů proti lidským právům a proto zde nastává otázka, zda by měly být za své činy potrestány. Většina těchto dětí se vojáky stala nedobrovolně, pod nátlakem drog nebo násilí. Je tedy nutné je posuzovat jako oběti trestné činnosti. V opačném případě, kdy dítě nejednalo pod nátlakem a dobrovolně, musí být při soudním řízení dodržovány mezinárodní normy pro ochranu dětí.

Počty dětských vojáků byly v posledním desetiletí sníženy zejména ukončením konfliktu v Angole, Libérii a Sierra Leone. I přes snahu vládních i nevládních organizací na nevyužívání dětí během válečných konfliktů existuje jediné možné dlouhodobé řešení představované nastolením míru.

Děti jsou ohroženy ozbrojenými konflikty i v situaci, kdy nejsou dětskými vojáky. Odhaduje se, že 20 mil. dětí bylo nuceno opustit své domovy v důsledku ozbrojených konfliktů a porušování lidských práv v zemi a musí žít jako uprchlíci v okolních zemích. Z výzkumů UNICEF vyplývá, že v posledních deseti letech zemřelo v přímém důsledku ozbrojených konfliktů 2 mil. dětí. Trojnásobek, tedy odhadem 6 mil. dětí má trvalé následky a více než 1 mil. jsou sirotci nebo děti odloučené od svých rodin (UNICEF, 2011a).

Ozbrojené konflikty představují hrozbu pro děti i po jejich skončení. Oblasti jsou pokryté výbušninami, které mohou děti zaměnit s hračkami. Dochází tak k těžkým úrazům, které mají často za následek smrt 8 000 až 10 000 dětí ročně (UNICEF, 2011a). V návaznosti na prožité utrpení a strádání si mnoho dětí odnáší psychické problémy po zbytek života.

4.6 Porušování dětských práv v EU

Případy porušování dětských práv v EU se liší od porušování v jiných oblastech země. Členské státy EU představují země rozvinuté s povinným očkováním dětí, přiměřenou zdravotní péčí a povinnou školní docházkou. V EU děti nejsou tolik ohroženy infekčními nemocemi jako děti v rozvojových zemích a převážná většina dětí je gramotných. I mezi členskými zeměmi EU však existují difference a oblasti porušování dětských práv nejsou v celé EU jednotné.

Problémy, s kterými se státy potýkají, představují zejména problematiku ústavní péče, kdy řada dětí je vychovávána v ústavní péči, jelikož rodiče nejsou schopni se o dítě starat nebo je dítě obětí domácího násilí. Rodiny se rozpadají v důsledku rozvodů a děti jsou vychovávány ve střídavé péči nebo u jednoho z rodičů.

Problémy moderní společnosti, se kterými se potýkají především dospělí, se v současnosti nevyhýbají ani dětem a u dětí vznikají problémy v závislostech na alkoholu a na drogách. Tyto závislosti ovlivňují vývoj i psychický stav dětí. Rozšířenost internetu a komunikačních technologií s sebou přináší větší rozvoj komerčního zneužívání dětí. Ty se tak stávají obětí pedofilů a sexuálního zneužívání.

Z výsledků studií UNICEF – Progress for children vyplývá, že každý rok jsou ve vyspělých zemích nejméně 4 procenta dětí fyzicky zneužívány a 1 z 10 dětí je zneužíváno psychicky. Odhaduje se, že během svého dětství má zkušenost se sexuálním zneužíváním 5 až 10 procent dívek a až 5 procent chlapců (UNICEF, 2009a).

Porušování dětských práv se týká také České republiky. V hodnotící zprávě o lidských právech v ČR 2008 vyplývá, že ČR má problémy v oblasti vzdělávání romských dětí ze sociálně vyloučených lokalit. Podle Ligy lidských práv přetrvává segregace romských dětí jednak v podobě tzv. „ghetto škol“ a také v praktikách odsouvání těchto dětí do jiného než hlavního vzdělávacího proudu (Vláda ČR, 2008, s. 93).

Od roku 2008 přijala Vláda ČR strategii s názvem „Národní strategie prevence násilí na dětech na období 2008 – 2018“, která si klade za cíl změnu postojů společnosti směrem k nulové toleranci násilí na dětech a podporu prevence (Vláda ČR, 2008).

4.7 Možnosti zlepšení – Rozvojové cíle tisíciletí

Problém porušování dětských práv především v rozvojových zemích je vždy ovlivněn chudobou. Pokud má být dosaženo pozitivní změny v oblasti dětských práv v rozvojových zemích je potřeba nejprve vymýtit chudobu. V důsledku celosvětové snahy o zlepšení podmínek života lidí a dětí a podpory rozvoje především zaostalých zemí byly v roce 2000 na světovém summitu OSN přijaty „Rozvojové cíle tisíciletí (MDGs)“. Jejich úkolem je poskytnutí rámce pro mezinárodní společenství ke spolupráci na společném cíli. Splněním těchto cílů by se chudoba snížila na polovinu a pomohly by k záchraně životů.

Všechny členské státy se zavázaly splnit do konce roku 2015 osm rozvojových cílů (Informační centrum OSN v Praze, 2005):

1. Odstranit extrémní chudobu a hlad
2. Zpřístupnit základní vzdělání pro všechny
3. Prosazovat rovnost pohlaví a posílit postavení žen
4. Omezit dětskou úmrtnost
5. Zlepšit zdraví matek
6. Bojovat proti HIV/AIDS, malárii a dalším nemocem
7. Zajistit trvalou udržitelnost životního prostředí
8. Vytvořit globální partnerství pro rozvoj

Těchto osm rozvojových cílů zasahuje do všech oblastí porušování dětských práv, ke kterým dochází na celém světě. Splněním těchto cílů se díky jejich vzájemné propojenosti může dosáhnout dlouhodobého zlepšení nejen rozvojových zemí.

V souvislosti s globální hospodářskou a finanční krizí v roce 2008 se očekává, že naplnění rozvojových cílů může být ohroženo, zpomaleno či zcela znemožněno. Není to však omluva pro stagnaci celosvětového snažení a vlády jednotlivých zemí tak musí vyvinout daleko větší úsilí ve snaze o dosažení co nejlepších možných výsledků. Již v době před hospodářskou a finanční krizí však bylo zřejmé, že rozvojové cíle tisíciletí jsou nastaveny příliš optimisticky a jejich naplnění do roku 2015 je nemožné.

Rozvojové cíle tisíciletí nejsou jedinou iniciativou vedoucí ke zlepšení podmínek života dětí, ale dle mého názoru patří k nejvýznamnějším podnětům vedoucím k pozitivní změně

v této oblasti. Řada vládních i nevládních organizací přispívá ke zlepšení pomocí programů, z nichž některé byly vytyčeny ve třetí kapitole této bakalářské práce.

4.8 Výsledky mezinárodní ochrany práv dětí

Na celém světě existuje mnoho faktorů, které negativně působí na vývoj a rozvoj dětí. Mnoho těchto faktorů představuje také ohrožení pro život dětí. Již od dvacátého století se mezinárodní společenství snaží tyto faktory eliminovat, avšak neustále k nim dochází na každém kontinentu světa. Největší problémy trápí především Afriku a Asii. Odhady z roku 2007 předpokládají, že 9,2 milionu dětí do pěti let zemřelo na celém světě z příčin, kterým lze do značné míry předcházet.

Větší úmrtnost dětí je zaznamenána v rozvojových zemích, kde děti trpí špatnými životními, hygienickými a zdravotními podmínkami. V zemích není dostatek pitné vody, potravin a tak dochází k problémům s podvýživou, krmením a nízkou porodní váhou. Odhaduje se, že u dětí do pěti let v rozvojových zemích je 195 milionů zakrnělých a 129 milionů trpí podváhou (UNICEF, 2009). Děti ve skladbě svého jídelníčku postrádají také mnoho vitaminů a minerálních látek důležitých pro jejich správný růst a vývoj.

Jelikož nedostatek správné výživy snižuje imunitu dětí, dochází k častější nákaze nemocemi, které představují pro takto zesláblé děti smrtelné ohrožení. Průjem způsobuje smrt 17 % všech úmrtí u dětí do pěti let v rozvojových zemích, zatímco ve vyspělých zemích je tato nemoc považována za téměř banální onemocnění. Až 16 % úmrtí u dětí do pěti let způsobuje malárie. Podle mého názoru je toto číslo příliš vysoké, jelikož k obraně proti této nemoci postačí nákup ochranných sítí.

Nemocí se mohou děti nakazit již v době před svým narozením, takovou nemoc představuje HIV/AIDS. Nejhorší situace je zaznamenána v Subsaharské Africe. Ženy a dívky ve věku 15 – 24 let v této oblasti jsou osmkrát častěji nakaženy nemocí HIV/AIDS než muži a existuje tedy zvýšené riziko přenosu na dítě. Dle zprávy UNAIDS 2010 vyplývá, že na tuto nemoc v roce 2009 zemřelo 260 000 dětí.

Špatný fyzický i psychický vývoj dětí v důsledku nemocí a nedostatku potravin ovlivňuje schopnost dětí se vzdělávat. Některé děti nejsou z těchto důvodů způsobilé navštěvovat školu. Za další důvody absence dětí ve škole je považována chudoba, starost rodičů o dítě při cestě do školy a vdávání dívek v nízkém věku. Výsledky globální zprávy UNESCO 2010 dokazují, že v roce 2007 nenavštěvovalo školu 72 milionů dětí.

Dětská práce je také považována za důvod, proč děti nenavštěvují školu. Práce dětí je využívána, jelikož představuje levnou pracovní sílu. Z globální zprávy ILO 2010 vyplývá, že počet dětské práce představuje 215 mil. dětí. Odhaduje se, že až 115 milionů dětí pracuje v nejhorších formách dětské práce. Dětská práce má největší zastoupení v sektoru zemědělství (až 60 %), služeb (25 %) a průmyslu (7 %).

V rozvojových zemích vznikají často nepokoje, které vedou až k ozbrojeným sporům a válkám, při nichž se využívají děti na pozici dětských vojáků. Bývají nasazováni do boje, ale plní také ostatní funkce, jako jsou nosiči, strážci, posílčci a vyhledavači min. Odhaduje se, že ozbrojené skupiny takto využívají až 300 000 dětí. Během posledních deseti let zemřely v přímém důsledku ozbrojených konfliktů celkem 2 mil. dětí (UNICEF, 2011a). Válečné konflikty představují pro děti hrozbu i v případě, že se přímo neúčastní bojů. Z posledních výzkumů UNICEF 2011 vyplývá, že odhadem 20 mil. dětí bylo nuceno opustit své domovy v důsledku ozbrojených konfliktů.

Problémy trápící děti ve vyspělých zemích jsou odlišné od problémů v rozvojovém světě. Pro vyspělé státy je v posledních letech typický trend časté rozvodovosti manželských párů, na což doplácí nejvíce děti. Nejenom, že strádají psychicky, ale hrozí jim nebezpečí únosu jednoho z rodičů, čímž může být ohrožen nejlepší zájem dítěte. Neméně časté je také týrání a sexuální zneužívání dětí.

Pro děti představuje hrozbu moderní technologie a internet, díky nimž mohou být snadno zneužity. V neposlední řadě mezi porušování dětských práv patří také problematika ústavní péče, jelikož příslušné orgány nemusí vždy jednat tak, jak by měly, tedy v nejlepším zájmu dítěte.

Celosvětově dochází ke zvyšování prosazování dětských práv, zlepšování situace a snižování úmrtí dětí v důsledku problémů rozvojových zemí. U podvážky dětí, zjišťované mezi roky 1990 a 2008, bylo zaznamenáno snížení z 31 % na 26 % (UNICEF, 2010). Mezi roky 2004 a 2009 došlo také ke snížení úmrtnosti dětí v důsledku HIV/AIDS o 19 % (UNAIDS, 2010).

V oblasti vzdělání byly zaznamenány pokroky a počet dětí nenavštěvujících školu se v roce 2007 snížil o 28 % oproti předcházejícímu desetiletí (UNESCO, 2010). K poklesu došlo také u dětské práce, kdy bylo zaznamenáno snížení ve věkové skupině 5 – 14 let o 10 %. Ovšem ve věkové skupině 15 – 17 let byl zaznamenán mírný nárůst 2 % procenta (ILO, 2010).

Za jeden z nejdůležitějších kroků současnosti ke zlepšení situace v rozvojových zemích a odstranění chudoby lze dle mého názoru považovat Rozvojové cíle tisíciletí. I když byly jejich cíle nastaveny příliš optimisticky již v době vzniku, a bylo zřejmé, že nemohou být splněny, podařilo se jim svou snahou zlepšit život mnoha lidí i dětí. Jakákoliv celosvětová snaha k ochraně dětí je lepší řešení, než nečinné přihlížení trýznivé situaci především v rozvojových zemích.

5 ZÁVĚR

Ve své bakalářské práci jsem se zabývala problematikou dětských práv a nutností jejich mezinárodní ochrany. Dodržování dětských práv by mělo být přísně kontrolováno a jeho porušování trestáno. Vlády jednotlivých států se více či méně snaží o poskytnutí co nejlepších podmínek pro děti. V jejich snažení jim pomáhá mnoho nevládních organizací, neziskových organizací, nadací a dalších uskupení. K utrpení dětí a dodržování jejich práv by však nikdo z nás neměl být lhostejný.

Předmětem první kapitoly této bakalářské práce je vymezení pojmu lidská práva a vzájemnou propojenost lidských a dětských práv, vytyčit mezníky a historický vývoj ve formování přístupu k lidským právům. Historie ochrany lidských práv sahá až do roku 1215, kdy anglická Magna Charta Libertatum (Velká listina svobod) omezovala moc panovníka. Na tento počín navázala spousta dokumentů zabývajících se lidskými právy.

Nejvýznamnější milník v historii ochrany lidských práv představuje Všeobecná deklarace lidských práv, kterou přijalo Valné shromáždění OSN v roce 1948. Tato deklarace představuje vzor pro regionální systémy ochrany lidských práv. Zvýšenému zájmu o ochranu dětských práv se začalo dostávat v průběhu celého dvacátého století. Rok 1979 je považován za rok dítěte, jelikož vlády jednotlivých zemí a mezinárodní organizace se začaly více zajímat o tuto problematiku. Úmluva o právech dítěte z roku 1989, která je považována za nejvýznamnější a nejkomplexnější dokument v historii ochrany dětských práv, tvoří v současnosti rámec pro přístup k dětem ve všech zemích světa v rozdílných životních situacích.

Předmětem třetí kapitoly bakalářské práce je vytyčit mezinárodní organizace zabývající se ochranou dětských práv a popsat systém jejich fungování. Organizace jsou většinou založeny na dobrovolných příspěvcích dárců, ať už států, firem nebo jednotlivců. Hlavní úlohu na mezinárodní úrovni plní Organizace spojených národů, její specializované agentury, programy a fondy.

Téměř každá činnost OSN se určitým způsobem dotýká dětí. UNICEF představuje jednu z nejvíce aktivních specializovaných agentur OSN zaměřenou na děti. V oblasti vědy,

kultury a vzdělání plní důležitou funkci UNESCO, o vymýcení hladu na světě se snaží organizace FAO, nastavením pracovních podmínek se zabývá organizace ILO, omezení šíření nemoci HIV/AIDS a její léčba představuje hlavní činnost UNAIDS.

Na Evropském kontinentu se problematikou dětských práv zabývá také EU. Podepsáním Lisabonské smlouvy je oblasti lidských práv věnována větší pozornost. Jejich ochrana je zakotvena již v úvodu této smlouvy. EU během své politiky upozorňuje na uznávání a dodržování mezinárodních norem a standardů týkajících se lidských a dětských práv. Hlavní směr udává oblasti týkající se lidských práv Evropská rada. Pozadu nezůstává také Evropský parlament, Evropská komise a Rada EU.

Čtvrtá kapitola je zaměřena na analýzu vybraných aspektů porušování dětských práv ve světě. Každodenně dochází především v rozvojových zemích k porušování základního práva dětí vyplývajícího z Úmluvy, práva na život. Často se i státy dopouštějí porušování dětských práv, vyplývajících z článku č. 6 Úmluvy o právech dítěte, pokud nezabezpečují v nejvyšší možné míře zachování života a rozvoj dítěte.

Největší hrozby pro děti představují infekční nemoci, hlad, podvýživa, nedostatečné vzdělání, dětská práce a ozbrojené konflikty. Ve vyspělých zemích dochází k porušování dětských práv během jednání se správními a zákonodárnými orgány, soudy a zařízeními sociální péče. Ne vždy je jednáno v nejlepším zájmu dítěte. Děti z vyspělých zemí jsou také oběťmi dětské práce, sexuálního zneužívání a týrání.

Podle mého názoru jsem poskytla souhrnné informace o vážnosti situace porušování dětských práv ve světě. Vymezila jsem problematiku mezinárodní ochrany dětských práv, popsala mezinárodní organizace působící v této sféře, analyzovala vybrané aspekty porušování dětských práv a tím splnila cíl své bakalářské práce.

Oblasti, ve kterých dochází k porušování dětských práv, je větší množství, než vybrané aspekty v této bakalářské práci. Na ochranu dětských práv vznikají v současnosti stále nová opatření, a vyvíjí se snaha usilující o nápravu a změnu současné situace.

Domnívám se, že v souvislosti s mezinárodním úsilím lze očekávat zlepšení situace obyvatel rozvojových zemí a také životních podmínek jejich obyvatel. V důsledku toho bude

ubývat počet dětských úmrtí způsobených infekčními nemocemi, kterým lze předcházet a léčit. Celosvětová osvěta týkající se přenosu a šíření HIV/AIDS povede ke stále se snižujícímu počtu nakažených matek i jejich dětí.

Společnost si uvědomuje, že jedinou možností, jak se vymanit ze spárů chudoby je vzdělání. Díky tomu bude za pomoci mezinárodních i místních organizací umožněno stále více dětem navštěvovat školu. Pracovní normy vydávané jednotlivými vládami států a jejich důsledné kontrolování povede ke snížení počtu dětských pracovníků. Pokud se mezinárodní společenství pokusí vyřešit problémy ve válkou zmítaných oblastech a tyto kroky povedou k dosažení míru, lze očekávat snížení počtu dětských vojáků.

V souvislosti s rozvojem informačních a komunikačních technologií bude potřeba věnovat zvýšené úsilí, především ve vyspělých zemích, k ochraně dětí před hrozbami internetu. Je zde otázkou, jaké další hrozby pro život dětí, ohrožení jejich práv a možnosti zlepšení současné situace přinese rostoucí vývoj moderní techniky a zvyšující se globalizace.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Knižní publikace:

KOVAŘÍK, J. a kol. 2001. *Dětská práva, právní povědomí, participace dětí a sociální služby*. 1. vyd. České Budějovice: Zdravotně sociální fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, 2001. 222 s. ISBN 80-7040-531-7.

KRAUSOVÁ, L.; NOVOTNÁ, V. 2006. *Sociálně-právní ochrana dětí*. 1. vyd. Praha: ASPI, 2006. 228 s. ISBN 80-7357-214-1.

SMEKAL, H. 2009. *Lidská práva v Evropské unii*. 1. vyd. Brno : Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity, 2009. 288 s. ISBN 978-80-210-5045-7

ŠTURMA, P. 2010. *Mezinárodní a evropské kontrolní mechanismy v oblasti lidských práv*. 3. dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010. 172 s. ISBN 978-80-7400-318-9

WAISOVÁ, Š. 2002. *Úvod do studia mezinárodních vztahů*. 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2002. 159 s. ISBN 80-86473-16-3

WAISOVÁ, Š. 2008. *Mezinárodní organizace a režimy*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 255 s. ISBN 978-80-7380-109-0

ZEMANOVÁ, Š. 2008. *Evropeizace zahraniční politiky v oblasti lidských práv*. 1. vyd. Praha : Oeconomica, 2008. 240 s. ISBN 978-80-245-1402-4

ZOUBEK, V. 2008. *Lidská práva: globalizace – bezpečnost*. 2. upr. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 461 s. ISBN 978-80-7380-103-8.

Elektronické publikace:

AMNESTY INTERNATIONAL. 2010. *Výběr dokumentů Organizace spojených národů a Rady Evropy k právům dítěte* [online]. c2010 [cit. 2010-11-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.amnesty.cz/vychova/stazeni/vyber-dokumentu.pdf>>

CONGRSSIONAL RESEARCH SERVICE. 2009. *The United Nations Convention on the Rights of Child: Background and Policy Issues* [online]. c2009 [cit. 2011-03-03]. Dostupný z WWW: <<http://www.fas.org/sgp/crs/misc/R40484.pdf>>

Deference for Children International. 2009b. *Annual reports 2009* [online]. c2009 [cit. 2011-03-16]. Dostupný z WWW: <<http://www.defenceforchildren.org/about-us/annual-reports/74-annual-reports-2009.html>>

Dětská práva 2002 – 2006a. *Závěrečná zpráva o dvouletém projektu Podpora dětských práv* [online]. c2002 – 2006 [cit. 201-02-05]. Dostupný z WWW: <http://www.detskaprava.cz/pedagog/download/DP_zaverecna_zprava.pdf>

EUROPEAN COMMISSION. 2011. *An EU Agenda for the Rights of the Child* [online]. c2011 [cit. 2011-03-08]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/justice/policies/children/docs/com_2011_60_en.pdf>

FAO. 2010. *FAO at work 2009 – 2010* [online]. c2010 [cit. 2011-03-08]. Dostupný z WWW: <<http://www.fao.org/docrep/013/am023e/am023e00.pdf>>

Child soldiers. 2007b. *Global report 2008* [online]. c2007 [cit. 2011-03-10]. Dostupný z WWW: <http://www.childsoldiersglobalreport.org/fsiles/country_pdfs/FINAL_2008_Global_Report.pdf>

ILO. 2009. *Programme and budget for the biennium 2010 - 2011* [online]. c2009 [cit. 2011-03-18]. Dostupný z WWW: <<http://www.ilo.org/public/english/bureau/program/download/pdf/10-11/pb.pdf>>

ILO. 2010. *Accelerating action against child labour - Global report 2010* [online]. c2010 [cit. 2011-03-13]. Dostupný z WWW: <<http://www.ilo.org/ippecinfo/product/viewProduct.do?productId=13853>>

Invisible children. 2010. *Financial statements* [online]. c2010 [cit. 2011-03-16]. Dostupný z WWW: <<http://c2052482.cdn.cloudfiles.rackspacecloud.com/images/135/original/InvisibleChildren-2010FinancialStatement.pdf?1285008974>>

OSN. 1948. *Všeobecná deklarace lidských práv* [online]. c1948 [cit. 2010-12-4]. Dostupný z WWW: <<http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/vseobecna-deklarace-lidskych-prav.pdf>>

OSN. 1959. *Deklarace práv dítěte* [online]. c1959 [cit. 2010-11-27]. Dostupný z WWW: <<http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/deklarace-prav-ditete.pdf>>

OSN. 1989. *Úmluva o právech dítěte* [online]. c1989 [cit. 2010-11-27]. Dostupný z WWW: <<http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/umluva-o-pravech-ditete.pdf>>

OSN. 2005. *Základní údaje o organizaci OSN – Lidská práva* [online]. c2005 [cit. 2010-11-27]. Dostupný z WWW: <<http://www.osn.cz/soubory/fakta-a-cisla-osn-2005-kapitola-4.pdf>>

Rada Evropské unie. 2011. *Obecné zásady EU v oblasti prosazování a ochrany práv dítěte* [online]. c2011 [cit. 2011-02-07]. Dostupný z WWW: <<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/16031.cs07.pdf>>

Save the Children. 2008. *Annual report 2008* [online]. c2008 [cit. 2011-03-16]. Dostupný z WWW: <http://www.savethechildren.net/alliance/about_us/finance/index.html>

The United Nations. 2010. *Regular budget 2010 – 2011* [online]. c2010 [cit. 2011-03-14]. Dostupný z WWW: <<http://www.un.org/en/hq/dm/pdfs/oppba/Regular%20Budget.pdf>>

UNAIDS. 2009. *Unified budget and workplan 2010 - 2011* [online]. c2009 [cit. 2011-03-10]. Dostupný z WWW: <http://www.unaids.org/en/media/unaids/contentassets/dataimport/pub/informationnote/2009/20090515_20102011_ubw_final_en.pdf>

UNAIDS. 2010a. *Getting to zero* [online]. c2010 [cit. 2011-03-09]. Dostupný z WWW: <http://www.unaids.org/en/media/unaids/contentassets/documents/unaidspublication/2010/JC2034_UNAIDS_Strategy_en.pdf>

UNAIDS. 2010b. *Global report on the global AIDS epidemic 2010* [online]. c2010 [cit. 2011-03-15]. Dostupný z WWW: <http://www.unaids.org/globalreport/documents/20101123_GlobalReport_full_en.pdf>

UNAIDS. 2011a. *Universal access to HIV prevention, treatment, care and support* [online]. c2011 [cit. 2011-03-09]. Dostupný z WWW: <http://www.unaids.org/en/media/unaids/contentassets/documents/document/2011/2011_UA_roadmap_en.pdf>

UNAIDS. 2011b. *High level meeting on AIDS 2011* [online]. c2011 [cit. 2011-03-10]. Dostupný z WWW: <http://www.unaids.org/en/media/unaids/contentassets/documents/document/2011/20110204_HLM_Brochure_en.pdf>

UNESCO. 2010a. *Unesco at a glance* [online]. c2010 [cit. 2011-03-06]. Dostupný z WWW: <<http://unesdoc.unesco.org/images/0018/001887/188700e.pdf>>

UNESCO. 2010b. *Raching the marginalized –EFA Global monitoring report 2010* [online]. c2010 [cit. 2011-03-16]. Dostupný z WWW: <<http://unesdoc.unesco.org/images/0018/001866/186606E.pdf>>

UNICEF. 2009a. *Progress for children 2009* [online]. c2009 [cit. 2011-03-15]. Dostupný z WWW: <http://www.unicef.org/protection/files/Progress_for_Children-No.8_EN_081309%281%29.pdf>

UNICEF. 2009b. *Tracking progress on child and maternal nutrition* [online]. c2009 [cit. 2011-03-17]. Dostupný z WWW: <http://www.childinfo.org/files/Tracking_Progress_on_Child_and_Maternal_Nutrition_EN.pdf>

UNICEF. 2010a. *Private fundraising: 2011 workplan and proposed budget* [online]. c2010 [cit. 2011-03-11]. Dostupný z WWW: <http://www.unicef.org/about/execboard/files/E-ICEF-2011-ABL1-Private_Fundraising-2011_workplan-proposed_budget-final-ss.pdf>

UNICEF. 2010b. *Progress for children 2010* [online]. c2010 [cit. 2011-03-13]. Dostupný z WWW: <http://www.unicef.org/publications/files/Progress_for_Children-No.9_EN_081710.pdf>

UNICEF. 2011b. *The state of the world's children 2011* [online]. c2011 [cit. 2011-03-12]. Dostupný z WWW: <http://www.unicef.org/sowc2011/pdfs/SOWC-2011-Main-Report_EN_02092011.pdf>

UNICEF. 2011c. *The evolution of international standards on child rights* [online]. c2011 [cit. 2011-02-08]. Dostupný z WWW: <<http://www.unicef.org/rightsite/sowc/pdfs/panels/The%20evolution%20of%20international%20standards%20on%20child%20rights.pdf>>

VLÁDA ČR. 2008. *Zpráva o stavu lidských práv v ČR 2008* [online]. c2008 [cit. 2011-03-15]. Dostupný z WWW: <http://www.vlada.cz/assets/media-centrum/aktualne/Zprava-LP-2008_vlada-final.pdf>

WHO. 2007. *Working for health – an introduction to the WHO* [online]. c2007 [cit. 2011-03-11]. Dostupný z WWW: <http://www.who.int/about/brochure_en.pdf>

WHO. 2009. *Medium-term strategic plan 2008 – 2013* [online]. c2009 [cit. 2011-03-12]. Dostupný z WWW: <http://apps.who.int/gb/ebwha/pdf_files/MTSP2009/MTSP2-en.pdf>

WHO. 2010a. *World health statistics 2010* [online]. c2010 [cit. 2011-03-14]. Dostupný z WWW:

<http://www.who.int/child_adolescent_health/media/CAH_death_u5_neonates_euro_2008.pdf>

WHO. 2010b. *World health statistics 2010* [online]. c2010 [cit. 2011-03-14]. Dostupný z WWW:

<http://www.who.int/child_adolescent_health/media/CAH_death_u5_neonates_afro_2008.pdf>

WHO. 2011b. *Propose programme budget* [online]. c2011 [cit. 2011-03-12]. Dostupný z WWW: <http://apps.who.int/gb/ebwha/pdf_files/MTSP2009/PPB5-en.pdf>

Internetové zdroje:

Deference for Children International. 2009a. *About us* [online]. c2009 [cit. 2011-02-09]. Dostupný z WWW: <<http://www.defenceforchildren.org/about-us.html>>

Dětská práva. 2002 – 2006b. *Úmluva o právech dítěte* [online]. c2002 – 2006 [cit. 2010-11-27]. Dostupný z WWW: <http://www.detskaprava.cz/pedagog/opravech_umluva.asp>

Dětské krizové centrum. 2002. *O nás* [online]. c2002 [cit. 2011-02-05]. Dostupný z WWW: <http://www.dkc.cz/o_nas.php>

EUROPA. 2011. *Evropa práv a hodnot* [online]. c2011 [cit. 2011-03-18]. Dostupný z WWW: <http://europa.eu/lisbon_treaty/glance/rights_values/index_cs.htm>

Euroskop. 2005 - 2011. *Charta základních práv EU* [online]. c2005 - 2011 [cit. 2011-02-07]. Dostupný z WWW: <<http://www.euroskop.cz/627/sekce/charta-zakladnich-prav-eu/>>

FAO. 2011a. *About FAO* [online]. c2011 [cit. 2011-03-08]. Dostupný z WWW: <<http://www.fao.org/about/en/>>

FAO. 2011b. *Strategic planning and resources* [online]. c2011 [cit. 2011-03-09]. Dostupný z WWW: <<http://www.fao.org/about/strategic-planning/en/>>

Child right internation network. 2011 [online]. c2011[cit. 2011-02-06]. Dostupný z WWW: <<http://www.crin.org/crcnews/>>

Child soldiers. 2007a. *Coalition to stop the use of chilsoldiers* [online]. c2007 [cit. 2011-03-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.child-soldiers.org/chilsoldiers/questions-and-answers>>

IFAD. 2011. *About IFAD* [online]. c2011 [cit. 2011-03-08]. Dostupný z WWW: <<http://www.ifad.org/governance/index.htm>>

Informační centrum OSN v Praze. 2005. *Rozvojové cíle tisíciletí* [online]. c2005 [cit. 2011-03-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zaber/?i=205>>

ILO. 1996 - 2011. *International Programme on Elimination of Child Labour* [online]. c1996-2011 [cit. 2011-03-05]. Dostupný z WWW: <<http://www.ilo.org/ipec/programme/lang--en/index.htm>>

ILO. 2006a. *Minimum Age Convention*. [online]. c2006 [cit. 2011-02-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.ilo.org/ilolex/cgi-lex/convde.pl?C138>>

ILO. 2006b. *Worst forms of child labour Convention*. [online]. c2006 [cit. 2011-02-10]. Dostupný z WWW:< <http://www.ilo.org/ilolex/cgi-lex/convde.pl?C182>>

ILO. 2011. *Text of the Constitutions* [online]. c2011 [cit. 2011-02-09]. Dostupný z WWW: <<http://www.ilo.org/ilolex/english/constq.htm>>

Invisible children. 2011. *Uganda programs* [online]. c2011 [cit. 2011-02-09]. Dostupný z WWW: <<http://www.invisiblechildren.com/uganda-programs>>

Liga lidských práv. 2011. *Naše zaměření* [online]. c2011 [cit. 2011-02-05]. Dostupný z WWW: <<http://www.llp.cz/cz/kdo-jsme/Nase-zamereni>>

Naše dítě. 2009. *O nadaci* [online]. c2009 [cit. 2011-02-05]. Dostupný z WWW: <<http://www.nasedite.cz/webmagazine/kategorie.asp?idk=177>>

Office of the Special representative of the Secretary general for Children and armed conflict. 2011. *Developments in Democratic republic of Kongo* [online]. c2011 [cit. 2011-03-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.un.org/children/conflict/english/drc.html>>

OSN. 2008. *Lidská práva musí být svorníkem celosvětové solidarity* [online]. c2008 [cit. 2010-11-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=1472>>

Save the children. 2009. *The next revolution* [online]. c2009 [cit. 2011-02-09]. Dostupný z WWW: <http://www.savethechildren.net/alliance/what_we_do/every_one/learnmore.html>

Save the children. 2011. *About us* [online]. c2011 [cit. 2011-02-09]. Dostupný z WWW: <http://www.savethechildren.net/alliance/about_us/index.html>

Stop children labour. 2008. *Child labour exists because we allow it to exist* [online]. c2008 [cit. 2011-03-13]. Dostupný z WWW: <<http://www.stopchildlabour.eu/stopkinderarbeit/Media/Files/Child-Labour-exists-because-we-allow-it-to-exist>>

The United nations. 2010. *Treaty collection* [online]. c2010 [cit. 2011-04-07]. Dostupný z WWW: <http://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=IV-11-b&chapter=4&lang=en#4>

The United nations. 2011. *UN at a glance* [online]. c2011 [cit. 2011-02-08]. Dostupný z WWW: <<http://www.un.org/en/aboutun/index.shtml>>

UNAIDS. 2011c. *Leadership* [online]. c2011 [cit. 2011-03-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.unaids.org/en/aboutunaids/unaidsladership/>>

UNICEF. 2010c. *Our history* [online]. c2010 [cit. 2011-04-03]. Dostupný z WWW: <http://www.unicef.org/about/who/index_history.html>

UNICEF. 2010d. *World summit for children* [online]. c2010 [cit. 2011-04-03]. Dostupný z WWW: <http://www.unicef.org/about/history/index_worldsummit.html>

UNICEF. 2011a. *Children in conflict and Emergencies* [online]. c2011 [cit. 2011-03-13]. Dostupný z WWW: <<http://www.unicef.org/protection/armedconflict.html>>

UNICEF. 2011d. *About UNICEF* [online]. c2011 [cit. 2011-03-05]. Dostupný z WWW: <<http://www.unicef.org/>>

United nations Disarmament, Demobilization and Reintegration Ressource Cenre. 2009. *What is DDR* [online]. c2009 [cit. 2011-03-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.unddr.org/whatisddr.php>>

Vláda ČR. 2009. *Deklarace Výboru pro práva dítěte* [online]. c2009 [cit. 2010-11-27]. Dostupný z WWW: <<http://www.vlada.cz/cz/ppov/rp/aktuality/deklarace-vyboru-pro-prava-ditete-64896/>>

Vláda ČR. 2010. *Výbor pro práva dítěte* [online]. c2010 [cit. 2011-03-08]. Dostupný z WWW: <<http://www.vlada.cz/cz/ppov/rp/vybory/pro-prava-ditete/uvod-55932/>>

WHO. 2011a. *About WHO* [online]. c2011 [cit. 2011-03-11]. Dostupný z WWW: <<http://www.who.int/about/en/>>

WHO. 2011c. *Media centre – Malaria* [online]. c2011 [cit. 2011-03-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs094/en/index.html>>

WHO. 2011d. *Media centre – Diarrhoeal disease* [online]. c2011 [cit. 2011-03-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs330/en/index.html>>

World Food Programme. 2011. *Fighting hunger worldwide* [online]. c2011 [cit. 2011-03-08]. Dostupný z WWW: <<http://www.wfp.org/about>>

SEZNAM ZKRATEK

CEE/CIS	Střední a východní Evropa/Společenství nezávislých států
DCI	Deference for Children International
EU	Evropská unie
FAO	Světová organizace pro výživu a zemědělství
FIDH	Mezinárodní federace lidských práv
IFAD	Mezinárodní fond pro zemědělský rozvoj
IGO	Mezinárodní vládní organizace
ILO	Mezinárodní organizace práce
INGO	Mezinárodní nevládní organizace
IPEC	Mezinárodní program na odstranění dětské práce
ISCA	The International Save the Children Alliance
LAS	Liga arabských států
LRA	Armáda božího odporu
MDGs	Rozvojové cíle tisíciletí
mld.	miliarda
mil.	milion
OAS	Organizace amerických států
OSN	Organizace spojených národů
p. b.	procentní bod
RE	Rada Evropy
UNAIDS	Společný program OSN pro HIV/AIDS
UNESCO	Organizace OSN pro vědu, výchovu a kulturu
UNFPA	Populační fond OSN
UNHCR	Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky
UNICEF	Dětský fond OSN
UNODC	Úřad OSN pro drogy a kriminalitu
USD	Americký dolar
WFP	Světový potravinový program
WHO	Světová zdravotnická organizace

SEZNAM TABULEK , GRAFŮ A SCHÉMAT

Tabulky:

Tabulka 2.1: Historické mezníky ve vývoji mezinárodní ochrany práv dětí	12
Tabulka 4.1: Regiony světa a vybrané problémy týkající se dětí, kterým musí čelit.....	41
Tabulka 4.2: Regionální srovnání dětské práce ve věkové skupině 5 – 17 let, 2008.....	53
Tabulka 4.3: Země, kde je minimální věk pro dobrovolný nábor do armády stanoven pod 18 let zahrnuje nábor za účelem odborné přípravy a jako kadetů	56

Grafy:

Graf 4.1: Průměrné počty dětí s nízkou porodní váhou (>2500 g) v jednotlivých regionech, 2000 - 2007.....	43
Graf 4.2: Procento dětí (0 – 59 měsíců) trpící podvýživou dle regionů.....	44
Graf 4.3: Hlavní příčiny novorozenecké a dětské úmrtnosti (do 5 let) na Africkém kontinentu, 2008	45
Graf 4.4: Hlavní příčiny novorozenecké a dětské úmrtnosti (do 5 let) na Evropském kontinentu, 2008.....	46
Graf 4.5: Počet sirotek v důsledku HIV/AIDS	47
Graf 4.6: Procentuální vyjádření dětí navštěvujících základní a střední vzdělání v jednotlivých regionech, 2003 - 2008.....	49
Graf 4.7: Manželství dle věku prvního svazku ve vybraných zemích, 2000 - 2009	50
Graf 4.8: Procentuální změny v populaci dětí a dětské práci, 2004 - 2008	53
Graf 4.9: Podíl dětské práce v jednotlivých segmentech (5 – 17 let), 2008.....	54

Schéma:

Schéma 4.1: Cyklus dětské práce a chudoby	51
---	----

PROHLÁŠENÍ O VYUŽITÍ VÝSLEDKŮ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 6. 5. 2011

.....

Jana Podzemná

Adresa trvalého pobytu studenta:

J. K. Tyla 643

75701 Valašské Meziříčí

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1	Postup ratifikace Úmluvy o právech dítěte a Opčních protokolů, (stav k 7.4.2011)
Příloha č. 2	Počet dětí žijících s HIV/AIDS a počet úmrtí dětí na HIV/AIDS
Příloha č. 3	Globální odhady pracujících dětí, dětské práce a dětí pracujících v nejhorších formách dětské práce, 2008
Příloha č. 4	Mapa počtu dětí mladších pěti let, které jsou mírně nebo silně zakrnělé (2008)
Příloha č. 5	Mapa procentního vyjádření dětí pod pět let věku trpících podvýživou (2003 – 2008)
Příloha č. 6	Mapa změn ve výskytu infekce HIV/AIDS v letech 2001 – 2009
Příloha č. 7	Mapa dětí v ozbrojených konfliktech, 2010

Příloha č. 1: Postup ratifikace Úmluvy o právech dítěte a Opčních protokolů, (stav k 7.4.2011)

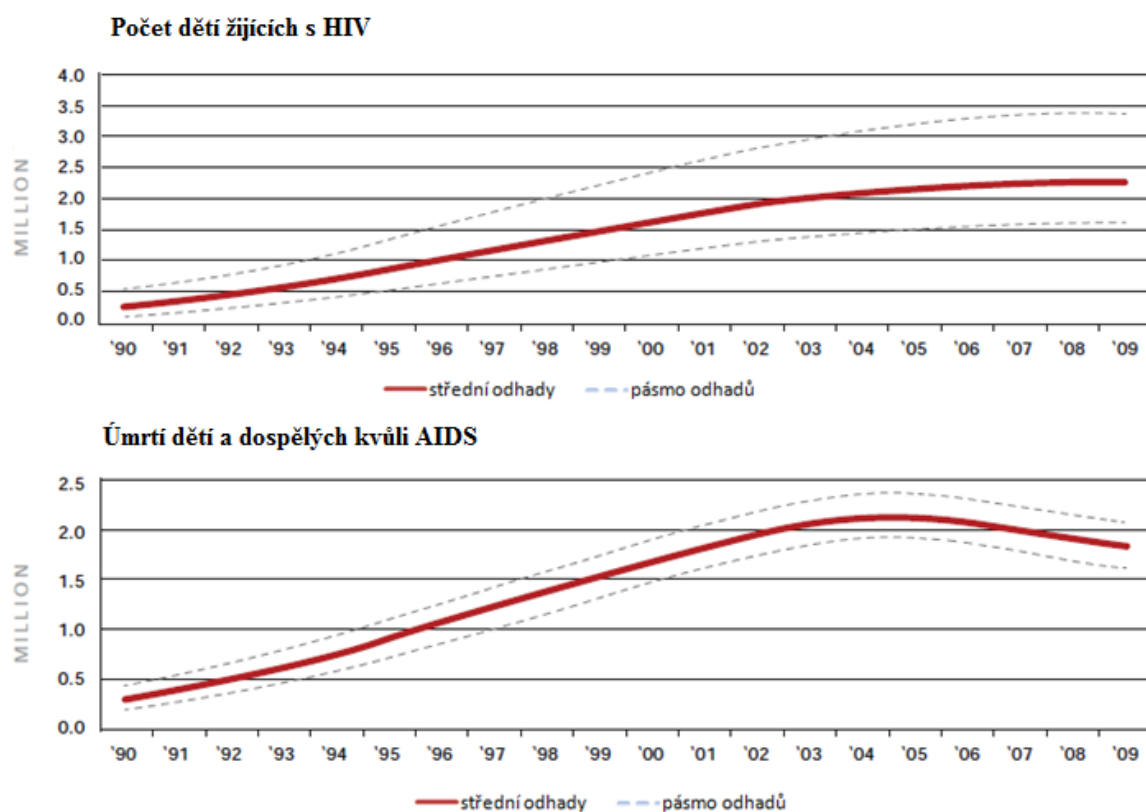
Země EU	Člen OSN	Ratifikace		
		Úmluvy o právech dítěte	1. opčního protokolu	2. opčního protokolu
Belgie	27.12.1945	16.12.1991	6.5.2002	17.3.2006
Bulharsko	14.12.1955	3.1.1991	12.2.2002	12.2.2002
Česká republika	19.1.1993	22.2.1993 (d)	30.11.2001	podepsána 26.1.2005
Dánsko	24.10.1945	19.7.1991	27.8.2002	24.7.2003
Estonsko	17.9.1991	21.10.1991 (a)	podepsána 24.9.2003	3.8.2004
Finsko	14.12.1955	20.6.1991	10.4.2002	podepsána 7.9.2000
Francie	24.10.1945	7.8.1990	5.2.2003	5.2.2003
Irsko	14.12.1955	28.9.1992	18.11.2002	podepsána 7.9.2000
Itálie	14.12.1955	5.9.1991	9.5.2002	9.5.2002
Kypr	20.9.1960	7.2.1991	2.7.2010	6.4.2006
Litva	17.9.1991	31.1.1992 (a)	20.2.2003	5.8.2004
Lotyšsko	17.9.1991	14.4.1992 (a)	19.12.2005	22.2.2006
Lucembursko	24.10.1945	7.4.1994	4.8.2004	podepsána 8.9.2000
Maďarsko	14.12.1955	7.10.1991	24.2.2010	24.2.2010
Malta	1.12.1964	30.9.1990	9.5.2002	28.9.2010
Německo	18.9.1973	6.4.1992	13.12.2004	22.2.2008
Nizozemsko	10.12.1945	6.2.1995 (A)	24.9.2009	23.8.2005
Polsko	24.10.1945	7.6.1991	7.4.2005	4.2.2005
Portugalsko	14.12.1955	21.9.1990	19.8.2003	16.5.2003
Rakousko	14.12.1955	17.10.1990	1.2.2002	6.5.2004
Řecko	25.10.1945	11.5.1993	22.10.2003	22.2.2008
Rumunsko	14.12.1955	28.10.1990	10.11.2001	18.10.2001
Slovensko	19.1.1993	28.5.1993 (d)	7.7.2006	25.1.2004
Slovinsko	25.2.1992	6.7.1992 (d)	23.8.2004	23.9.2004

Španělsko	14.12.1955	6.10.1990	8.4.2002	18.12.2001
Spojené království VB	24.10.1945	16.10.1991	24.6.2003	20.2.2010
Švédsko	19.11.1945	29.6.1990	20.2.2003	19.1.2007
Kandidátské země EU				
Bývalá jugosl. rep. Makedonie	8.4.1993	2.10.1993 (d)	12.1.2004	17.10.2003
Chorvatsko	22.5.1992	12.10.1992 (d)	1.11.2002	13.5.2002
Island	19.11.1946	28.10.1992	1.10.2001	9.7.2001
Turecko	24.10.1945	4.4.1995	4.5.2004	19.8.2002
Celkem států	192	signatáři 140, stran 193	signatáři 128, stran 140	signatáři 118, stran 142

Pozn: (A)= acceptance; (a)= accession; (d)= succession

Zdroj: The United nations – Treaty collection 2010, vlastní úprava

Příloha č. 2: Počet dětí žijících s HIV/AIDS a počet úmrtí dětí na HIV/AIDS

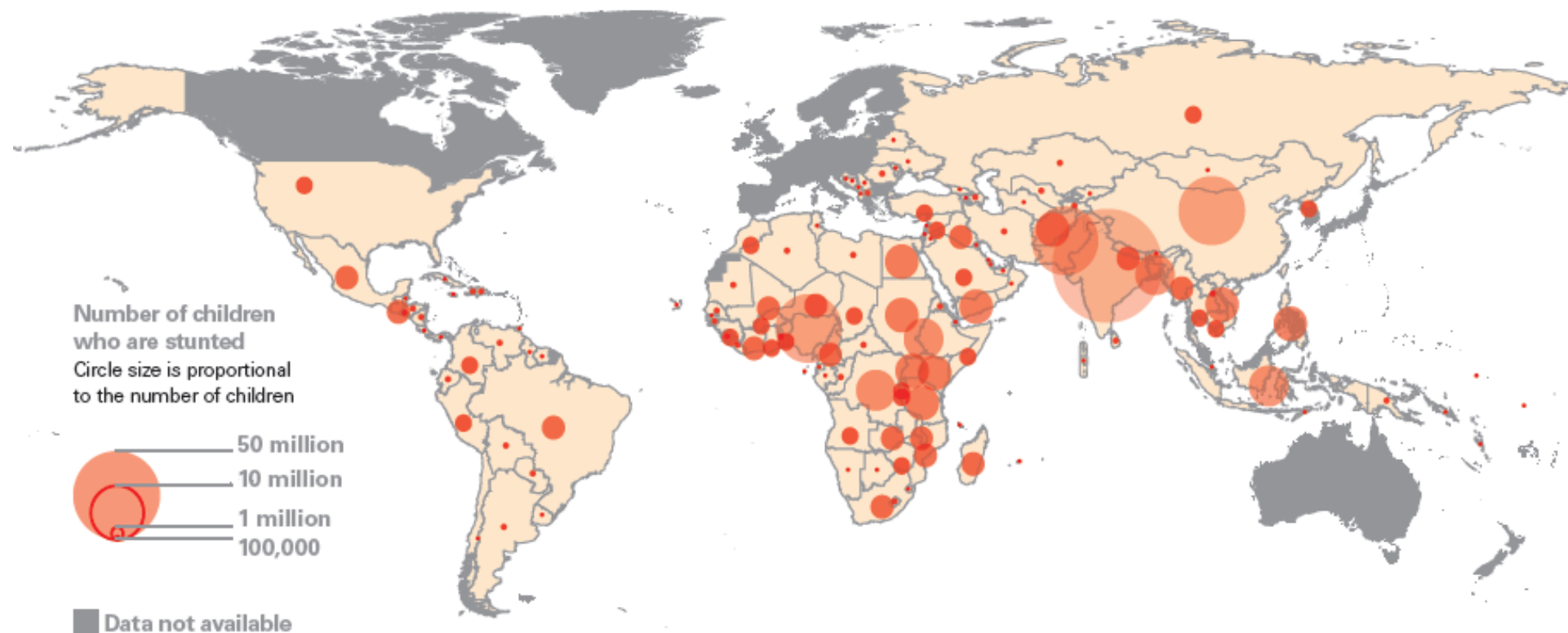
Zdroj: UNAIDS – Global report 2010, s. 24

Příloha č. 3: Globální odhady pracujících dětí, dětské práce a dětí pracujících v nejhorších formách dětské práce, 2008

	Celkový počet dětí (‘000)	Děti v zaměstnání		Dětsí pracovníci		Děti v těžkých prac. podmínkách	
		(‘000)	%	(‘000)	%	(‘000)	%
Svět	1 586 288	305 669	19.3	215 269	13.6	115 314	7.3
Chlapci	819 891	175 177	21.4	127 761	15.6	74 019	9.0
Děvčata	766 397	129 892	16.9	87 508	11.4	41 296	5.4
5–11 let	852 488	91 024	10.7	91 024	10.7	25 949	3.0
12–14 let	364 366	85 428	23.4	61 826	17.0	26 946	7.4
(5–14 let)	1 216 854	176 452	14.5	152 850	12.6	52 895	4.3
15–17 let	369 433	129 217	35.0	62 419	16.9	62 419	16.9

Zdroj: ILO - Global report 2010, s. 9, vlastní úprava

Příloha č. 4: Mapa počtu dětí mladších pěti let, které jsou mírně nebo silně zakrnělé (2008)

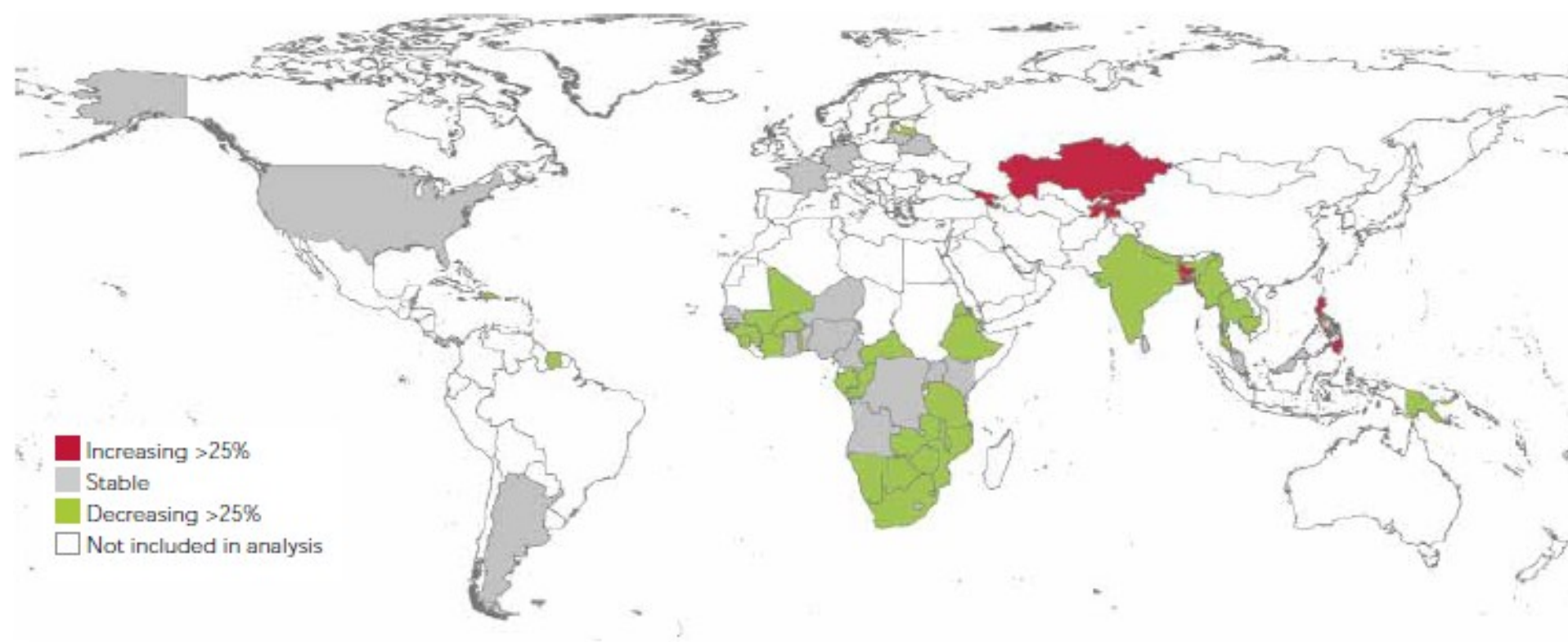

Zdroj: UNICEF - Tracking progress on child and maternal nutrition 2009, s. 15

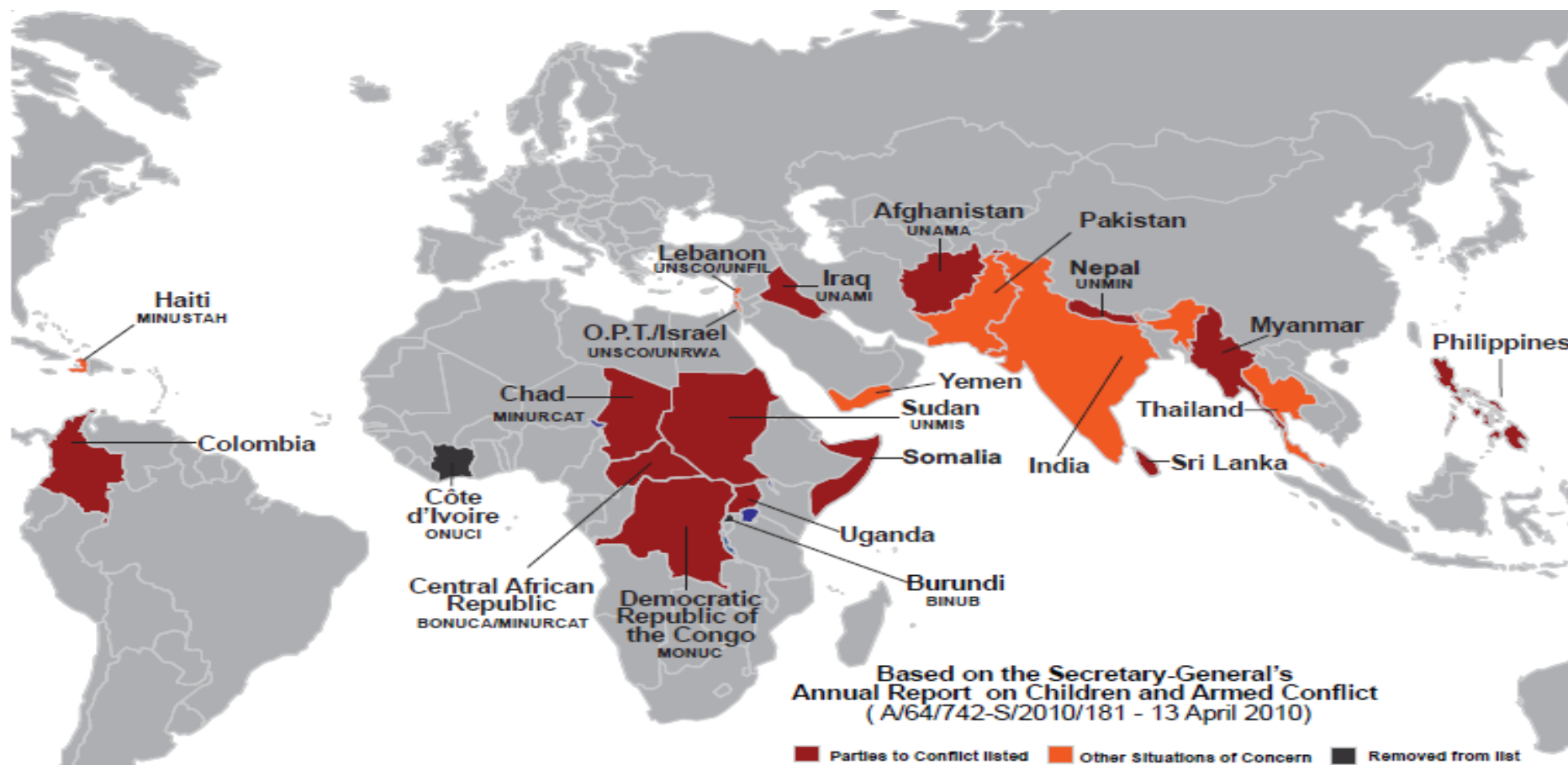
less than 5 per cent
 5–19 per cent
 20–29 per cent
 30–39 per cent
 40 per cent or more
 Data not available

Příloha č. 6: Mapa změn ve výskytu infekce HIV/AIDS v letech 2001 – 2009

Zdroj: UNAIDS – Global report 2010, s. 17

Příloha č. 7: Mapa dětí v ozbrojených konfliktech, 2010

Zdroj: Office of the Special representative of the Secretary general for Children and armed conflict, 2011